ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

1883

[ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6. — ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8

ΑΘΗΝΗΣΙ
Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ἐπὶ τῆς Λεωφόρου Πανεπιστημίου, 39.

1883

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀρχαιολογικά.

Αἰγύπτου (Αἱ πόλεις τῆς) 479.

Βιογραφικά.

Γλάδστωνος (Ἐφηβική καὶ νεανική ἡλικία τοῦ) 573, 596. Γρεβὺ (Ὁ καθ' ἡμέραν βίος τοῦ προέδρου) 634. Κουμουνδούρος (Ἀλέξανδρος) 509. Λεϊβιγ (Ἰωσήφ) καὶ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος αὐτοῦ ἐν Μονάχῳ 552. Σαμβὼρ (Ὁ κόμης τοῦ) 466. Σχλιεμαν (Ὁ) κατ' οἶκον 789. Webb (Τὸ τέλος τοῦ διασήμου καλυμβητοῦ) 487.

Ἱστορικά.

Ἀετοῦ (Περὶ τοῦ δικεφάλου) 525. Βεσούβιος (Ὁ) καὶ ἡ Ἴσχια 602. Κλαιρμόντ (Τὸ φρούριον) καὶ τὸ μοναστήριον τῶν Βλαχερνῶν ἐν Ἤλιδι 697. Σεισμοὶ ἐν Εὐρώπῃ 570.

Γεωργικά, βιομηχανικά, ἐμπορικά, βιομηχανικαὶ ἔρευναι.

Δικαστηρίων (Τὸ μέγαρον τῶν) ἐν Βρυξέλλαις 716. Διώρυγος (Ἐργασίαι τῆς Κορινθιακῆς) 537. Ζύθου παραγωγὴ ἐν Γερμανίᾳ 668. Καπνοῦ (Περὶ) 681. Πλοῖα ἐκ χάρτου 715. Σιδηρόδρομοι ἐν Εὐρώπῃ 570. Χειροκτίων (Περὶ) 819.

Γεωγραφία καὶ περιηγήσεις.

Ῥωσιλανδίαν (Ἐκδρομὴ εἰς) 795. Πόλον (Ἡ πεοὶ τὸν) ὁλλανδικὴ ἀποστολὴ 664. Ῥοδμελὴ 562, 593, 645, 692.

Ἐπιστημονικά.

Ἀεροστάτου (Ἀπόπειρα διαβάσεως τῆς Μεσογείου δι') 538. Ἀναλασώσεις (Αἱ αὐτόματοι) 690. Γῆ (Πῶς θὰ τελειώσῃ ἡ) 440. Γῆς (Γένεσις, ἀνάπτυξις καὶ τέλος τῆς) 625. Σεισμῶν (Τὰ αἴτια τῶν καὶ τρόπος ἀποφυγῆς αὐτῶν 617. Ταχυτήτων (Πίναξ διαφόρων) 699. Φαινόμενα (Περίεργα) ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης 455. Χρονικὰ ἐκ Παρισίων 535, 581, 711.

Θρησκευτικά.

Ἁγίου Νικολάου (Τὸ ἐν Βαρὶ τῆς Ἰταλίας λείψανον τοῦ) 792. Μαντεῖον (Τὸ ἐν Ἀμφρυῷ) τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Βαλσαμίτου 717. Χριστουγέννων (Ἑορτὴ τῶν) 822.

Ζωολογία.

Ἀρχιτεκτονικὴ (Ἡ) τῶν πτηνῶν 442. Γαλῶν νοημοσύνη 763. Θηρία καὶ ὄφεις ἐν Ἰνδίαις 811. Κυνὸς (Ἡ πίστις τοῦ) 475. Μυρμήκων (Αἱ κοινωνίαι τῶν) 473. Μυῶν (Ἄσματα) 731. Ὀρυκτόφυτον (Τὸ) τῶν ζῴων 732. Ποντικοὶ ἐπιχειρηματίαι 761.

Ὕλη καὶ ἔθνη.

Ἀμερικὴ (Σκηναὶ ἐν) 490. Γεθμὰ (Ἐν) εἰς τοὺς μεγάλους Πεζίρη τοῦ Μαρόκκου 585. Διαφόρμεν (Κατὰ πόσα πράγματα) τῶν Κινέζων 810. Παιδοκτονία (Ἡ) ἐν Μαδαγασκάρῃ 571. Παλαιὰ καὶ νέα 453.

Κοινωνικά, πολιτειακά, στατιστική.

Ἀστυνομία τοῦ καλοῦ 612. Ἀστυνομικὸν σχολεῖον ἐν Παρισίοις 619. Δελτάρια (Τὰ ἐπιστολικὰ) 752. Δικηγόρων (Στατιστική) 780. Δούλων (Στατιστικὴ τῶν ἐν Βραζιλίᾳ) 668. Ἐκλεκτὸς (Ὁ) τοῦ λαοῦ 659. Ἐκλογέων (Ἐξετάσεις) ἐν Βελγίῳ 747. Ἐργάτιδες (Αἱ) τῶν Ἀθηνῶν 631. Ἐδελπίδων (Στατιστικὴ τοῦ στρατιωτικοῦ σχολείου τῶν) 549. Ἰατρικὴ (Ἡ) ἐπιστήμη ἐν Ἑλλάδι 458. Καπνὸς (Ὁ) 760. Κρίτης (Στατιστικαὶ σημειώσεις περὶ) 522. Κύνες (Οἱ) ἐν Παρισίοις 635. Νεκροδόχοι οἶκοι 500. Παρισίων (Οἱ κάτοικοι τῶν) κατ' ἐπαγγέλματα 652. Ῥαπτικὴς (Ἀκαδημεία) 793. Ταχυδρομεῖα (Ἑλληνικὰ) 662. Τηλέγραφοι ἐν Εὐρώπῃ 635. Φιλανθρωπικὸν (Παράδοξον) κατάστημα 567. Φιλοίκειον (Τὸ) τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζῴων 435, 484. Χῆραι ἐν Γερμανίᾳ 668. Χορὸς (Ὁ) 801.

Ὑγιεινή.

Γραφῆς (Περὶ τῆς ὀρθῆς) ὑπὸ ἔποψιν ὑγιεινὴν 620. Διαγερτικῶν (Ἐπίδρασις τῶν) ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς 649, 656. Λουτρὰ (Τὰ θαλάσσια) 444. Νυκτίας (Περὶ) 731. Πυρετῶν (Θεραπεία τῶν διαλειπόντων διὰ τοῦ λειμωνίου 556. Ῥαπτικῶν μηχανῶν (Ἐπιβλαβεῖς συνέπειαι τῆς χρήσεως τῶν) καὶ μέτρα προφυλακτικὰ 731. Ὑγεία (Ἡ) καὶ τὰ φυτὰ 568. Χολέρας (Προφυλακτικὰ κατὰ τῆς) μέτρα 492. Χρωμάτων (Χρῆσις) ἐπιβλαβῶν τῇ ὑγείᾳ 508.

Πρακτικαὶ γνώσεις.

Ἀνθέων διατήρησις 572. Κηλίδων (Ἐξάλειψις τῶν ἐξ ἐλαίου) ἐπὶ χάρτου 761.

Φιλολογία, θεολογία, φιλοσοφία.

Ἀγαθότης ἡγεμόνος 555. Ἄγγλος (Ὁ) 744. Ἀλήθειαι 428, 443, 458, 475, 490, 507, 524, 540, 556, 571, 588, 604, 619, 635, 652, 667, 684, 699, 715, 732, 748, 763, 780, 795, 811, 823. Ἀποφθέγματα ἀρχαίων φιλοσόφων 821. Αὐτόγραφα (Τὰ) 820. Βολαωρίτου (Ἐπιστολαὶ Ἀριστοτέλους) 419. Δημοῦδη (Διατί δὲν καλλιεργοῦσιν οἱ νέοι Ἕλληνες τὴν) ἑλληνικὴν γλῶσ-

σαν 423. Ἐπίγραμμα (Αἰνιγματῶδες) 714. Παράδοσις (Σινική) 476. Σαικσπείρου τραγῳδίαι 726. Φιλανθρωπία 524. Φοιτητὴς (Ὁ Ἕλλην) ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ 736.

Διηγήματα καὶ μυθιστορίαι.

Βάπτισμα (Τὸ) 781. Γάμος ὑψηλῆς περιωπῆς 797, 813 Ἱστορία (Ἡ) τοῦ θείου 806. Κάρη (Ἡ) τοῦ λοχαγοῦ 589, 605, 621, 637, 653, 677, 690, 708, 721, 733, 752. Κύων (Ὁ) τοῦ λόχου 470. Κωνσταντίνος (Ὁ πατὴρ) 413, 431, 449, 461, 477. Μάθημα (Τὸ τελευταῖον) 438. Μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Νεαπόλεως 528, 541. Μουσικὸν αἴσθημα (Τὸ) παρὰ τοῖς Ῥώσσοις 493. Ὁπλαρχηγὸς (Ὁ) ἱερεὺς 426. Ὄρτυξ (Ἡ) 615. Περδικίου (Αἱ συγκινήσεις μικροῦ) 629. Ποιήματα (Τὰ πρῶτά μας) 513. Πολιορκία (Ἡ) τοῦ Βερολίνου 502. Τριανταφυλλιὰ (Ἡ) 557, 577. Τύχη (Ἡ) ἐκ μιᾶς βελόνης 456. Φονεὺς (Ποῖος ἦτον ὁ) τοῦ ἀδελφοῦ μου 669, 685, 701. Χρυσοῦλα 765.

Ποίησις.

Γέννησις (Ἡ) τῆς κόρης 530. Δεκοχτοῦρα (Ἡ) 704. Εἰς τὸ λεύκωμα τῆς Κυρίας Σ. Φ. 666. Ἔμπορος (Ὁ) τῆς Βενετίας 429, 445. Ζεὺς καὶ πίθηκας 822. Ἰλιάδος (Ἀπόσπασμα ἐκ μεταφράσεως τῆς) 749. Καιροὶ (Οἱ) 505. Παιδάκι (Τὸ) καὶ ὁ Χάρος 488. Τρελὴ (Ἡ) 587. Χαρίσματα (Τὰ) 748.

Ἀάνειον πνεῦμα.

428 443, 457, 475, 490, 506, 524, 540, 555, 571, 588, 604, 619, 635, 652, 667, 684, 699, 715, 732, 748, 763, 780, 794, 811, 823.

Ποικίλα.

428, 444, 460, 476, 491, 507, 540, 556, 571, 588, 604, 619, 636, 667, 684, 700, 715, 748, 764, 795, 812, 824.

Ἀνέκδοτα.

Γκορτζακώφ (Ἀνέκδοτον περὶ) 700. Γλάδστωνος (Ἀνέκδοτα περὶ) 636, 796. Θιέρσου (Ἓν ἀνέκδοτον περὶ) 555. Μόλτκε (Ἀνέκδοτον περὶ) 608. Σοπεγχάουερ (Ἀνέκδοτον περὶ) 812.

Ἀριθ. 392 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕΤ' — Συνδρομὴ ἰσχύει· Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐνιαύσιαι. — Γράμματα εἰς Διευθυντὴν· Ὁδὸς Ἀγχίσμου. — 6 Ἰουλίου 1868

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

[Μυθιστορία Α. Ἀλεβύ. — Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Συνέχεια· ἰδε σελ. 412.

Ἡ συνδιάλεξις ἐγένετο εὔκολος, ζωηρά, εἰλικρινής . . . Αἱ δύο ἀδελφαὶ ἦσαν περιχαρεῖς, Εἶχον ἤδη ἐξέλθη εἰς περίπατον, πεζαὶ εἰς τὸν κῆπον, καὶ εἶχον ἀποφασίσει νὰ ἐκδράμωσιν ἔφιπποι εἰς τὸ δάσος τὴν ἐπαύριον. Ἡ ἱππασία ἦτο τὸ μόνον αὐτῶν πάθος, ἡ μανία των· ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ Ἰωάννου, ὥστε ὅτε μετὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας τὸν παρεκάλουν νὰ μεταδώσῃ τῆς προσεχοῦς ταύτης ἐκδρομῆς, ἀπεδέξατο τὴν πρότασιν λίαν ἀσμένως. Οὐδεὶς δὲ ἐγίνωσκε καλλιον αὐτοῦ πάντα τὰ περὶ ἵππων, διότι ἦτο πατρίς του. Εὐτυχέστατον δὲ ἐθεώρει ἑαυτόν, διότι ἔμελλε νὰ τὰς συνοδεύσῃ καὶ νὰ ταις δείξῃ πληθὺν θελκτικωτάτων τοποθεσιῶν, ἃς οὐδέποτε θὰ ἠδύνατο ἄνευ αὐτοῦ νὰ ἀνακαλύψωσι.

— Καὶ ἱππεύετε καθ' ἑκάστην; τὸν ἠρώτησεν ἡ Μπεττίνα.

— Καθ' ἑκάστην καὶ μάλιστα δὶς τῆς ἡμέρας· τὸ πρωὶ ἕνεκα τῆς ὑπηρεσίας καὶ τὴν ἑσπέραν χάριν διασκεδάσεως.

— Πολὺ ἐνωρὶς τὸ πρωί;

— Τὴν πέμπτην καὶ ἡμίσειαν . . .

— Τὴν πέμπτην καὶ ἡμίσειαν, τακτικῶς πάντοτε;

— Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Κυριακῆς.

— Τότε λοιπὸν ἐξυπνᾶτε;

— Τὴν τετάρτην καὶ ἡμίσειαν.

— Καὶ φέγγει τὴν ὥραν ἐκείνην;

— Ὦ! φέγγει καὶ φέγγει.

— Νὰ ἐξυπνᾷ κανεὶς αὐτὴν τὴν ὥραν εἶνε παράξενον! . . . Ἡμεῖς πολλάκις τελειόνομεν τὴν ἡμέραν μας, τὴν ὥραν καθ' ἣν ὑμεῖς τὴν ἀρχίζετε. Καὶ τὸ ἀγαπᾶτε τὸ ἐπάγγελμά σας;

— Πολύ, κυρία. Δὲν εἰξεύρετε πόσον καλὸν πρᾶγμα εἶνε νὰ ἔχῃ τις τὴν ὑπαρξίν του εὐθεῖαν ἐνώπιόν του μετὰ καθηκόντων εὐκρινῶν καὶ ὡρισμένων!

— Ἀλλά, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Σκώτ, νὰ μὴ εἶνε πάλιν κανεὶς κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του, νὰ εἶνε πάντοτε ἠναγκασμένος νὰ ὑπακούῃ! . . .

— Τοῦτο ἴσως εἶνε τὸ ἀρέσκον εἰς ἐμέ. Διότι οὐδὲν εὐκολώτερον τοῦ ὑπακούειν . . . καὶ ἔπειτα ὁ μόνος τρόπος τοῦ νὰ μάθῃ τις νὰ ἄρχῃ, εἶνε τὸ νὰ μάθῃ πρῶτον νὰ ὑπακούῃ.

— Ἀ! πόσον αὐτὸ τὸ ὁποῖον λέγετε εἶνε ἀληθές!

— Μάλιστα, ἀναμφιβόλως, ὑπέλαβεν ὁ ἐφημέριος, ἀλλ' οὐχ ἧττον καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δέν σας λέγει; ὅτι δηλαδὴ εἶνε ὁ εὐδαιμονέστατος τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ συντάγματός του, ὅτι . . .

— Νοννέ μου, σᾶς παρακαλῶ . . .

Ἐν ᾧ δὲ ὁ πατὴρ Κωνσάντιος παρὰ τὴν ἀντίστασιν τοῦ Ἰωάννου ἔμελλε νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὸν παιγνιωδικὸν τοῦ βαπτιστικοῦ του, ἡ Μπεττίνα παρεμβαίνουσα:

— Περιττὸν εἶνε, πάτερ, ἀνεφώνησε, μὴ λέγετε τίποτε. . . Ὅ,τι θὰ ἐλέγετε τὸ εἰξεύρομεν. Ἐλάβομεν τὴν ἀδιακρισίαν νὰ ἐρωτήσωμεν περὶ τοῦ κυρίου . . . Ὦ! ὀλίγον ἔλειψε νὰ εἰπῶ: κυρίου Ἰωάννου . . . περὶ τοῦ κυρίου Ῥαινάλδου. . . Λοιπόν, αἱ πληροφορίαι τὰς ὁποίας ἐλάβομεν εἶνε περίφημοι!

— Περίεργος εἶμαι νὰ τας μάθω, εἶπεν ὁ Ἰωάννης.

— Τίποτε . . . τίποτε, δὲν θὰ μάθετε τίποτε. Δὲν θέλω νὰ σας κάμω νὰ κοκκινίσετε, καὶ ἠθέλετ' ἀναγκασθῆ νὰ κοκκινίσετε.

Ἔπειτα δὲ στρεφόμενος πρὸς τὸν ἐφημέριον:

— Ἀλλὰ καὶ περὶ ὑμῶν, ἅγιε ἐφημέριε, ἠρωτήσαμεν. Φαίνεται δὲ ὅτι εἶσθε ἅγιος ἄνθρωπος . . .

— Ὦ! τοῦτο εἶνε ἀληθέστατον, ἀνεφώνησεν ὁ Ἰωάννης.

Ἀλλ' ὁ πατὴρ Κωνσταντίος διέκοψε τὴν εὐγλωττίαν τοῦ Ἰωάννου. Τὸ δεῖπνον ἦτο περὶ τὸ τέλος, τὸ δεῖπνον δὲ τοῦτο ὁ γηραιὸς ἐφημέριος τὸ διῆλθεν οὐχὶ ἄνευ πολλῶν συγκινήσεων. Ἐπανειλημμένως ἔφερον ἐνώπιόν του κατασκευὰς σοφὰς καὶ παλυπλόκους, ἐφ' ὧν δὲν ἐτόλμα νὰ ἐπιβάλῃ τὴν χεῖρα ἄνευ τινὸς τρόμου, φοβούμενος μὴ ἤδη τὰ πάντα καταρρέοντα: τοὺς ἐκ πηκτῆς δονουμένους πύργους, τὰς ἐξ ὕδνων πυραμίδας, τοὺς ἐξ ἀνθογάλακτος προμαχῶνας, τὰ ἐκ ζυμαρικῶν φρούρια, τοὺς ἐκ παγωτῶν βράχους. Ἀλλ' ἔφαγεν ὅμως ὁ πατὴρ Κωνσταντίος

μετὰ πολλῆς ὀρέξεως καὶ δὲν ὑπεχώρησε πρὸ δύο ἢ τριῶν ποτηρίων καμπανίτου· σημειωτέον δὲ ὅτι οὐδόλως ἐμίσει τὴν εὐωχίαν. Ἀλλ' ἡ ἐν πᾶσι τελειότης δὲν εἶνε τοῦ κόσμου τούτου· καὶ ἐὰν ἡ λιχνεία συγκατηριθμεῖτο μεταξὺ τῶν λεγομένων θανασίμων ἁμαρτημάτων, πόσοι καὶ πόσοι ἀγαθοὶ ἐφημέριοι θὰ ἐπορεύοντο εἰς τὴν κόλασιν!

Ὁ καφὲς ἐκομίσθη ἐπὶ τοῦ δώματος, πρὸ τοῦ πύργου· ἠκούετο δὲ μακράθεν ὁ ῥηγμοτώδης κρότος τοῦ παλαιοῦ ὡρολογίου τοῦ χωρίου σημαίνων τὴν ἑνάτην. Οἱ λειμῶνες καὶ τὰ δάση ἐκοιμῶντο, ἐν δὲ τῷ κήπῳ οὐδὲν ἄλλο ἐφαίνετο, ἢ μακραὶ γραμμαὶ δυσδιάκριτοι καὶ ἀκανόνιστοι, ἡ δὲ σελήνη βραδέως ἀνέτελλεν ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῶν μεγάλων δένδρων.

Ἡ Μπεττίνα λαβοῦσα ἀπὸ τῆς τραπέζης κιβωτίδιον σιγάρων:

— Καπνίζετε; εἶπε πρὸς τὸν Ἰωάννην.

— Μάλιστα, κυρία.

— Λάβετε λοιπόν, κύριε Ἰωάννη... Ἀχ! τόσῳ χειρότερα, τὸ εἶπα τώρα πλέον... Λάβετε... Ἀλλ' ὄχι... ἀκούσατε πρῶτον.

Καὶ διὰ φωνῆς χαμηλῆς τῷ εἶπε ἐξακολουθοῦσα νὰ κρατῇ τὸ κιβώτιον τῶν σιγάρων.

— Τώρα εἶνε σκοτεινὰ καὶ εἰμπορεῖτε νὰ κοκκινίσετε ἐλευθέρως. Θά σας εἰπῶ ὅ τι δὲν σας εἶπα πρὸ ὀλίγου, εἰς τὸ δεῖπνον. Γέρων συμβολαιογράφος τῆς Σουβινῆς, ὅστις ἦτο κηδεμών σας ἦλθεν εἰς ἐπίσκεψιν τῆς ἀδελφῆς μου εἰς Παρισίους διὰ τὴν πληρωμὴν τῆς ἀξίας τῆς ἐπαύλεως καὶ μας διηγήθη τί ἐκάματε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός σας, ὅτε εἴσθε ἀκόμη μικρὸν παιδίον, τί ἐκάματε ὑπὲρ τῆς κτωχῆς ἐκείνης μητρὸς καὶ ὑπὲρ τῆς ἀτυχοῦς ἐκείνης νεανίδος· πολὺ συνεκινήθημεν καὶ ἡ ἀδελφή μου καὶ ἐγώ.

— Μάλιστα, κύριε, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Σκώτ, διὰ τοῦτο καὶ σας ὑποδεχόμεθα σήμερον μετὰ τόσης εὐχαριστήσεως. Διότι δὲν εἶνε δυνατὸν εἰς πάντας ἀνεξαιρέτως νὰ κάμωμεν τὴν αὐτὴν ὑποδοχήν, νὰ εἴσθε περὶ τούτου βέβαιος. Λάβετε λοιπὸν τώρα τὸ σιγάρον σας, τόσην ὥραν σᾶς περιμένει ἡ ἀδελφή μου.

Καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης οὐδὲ μίαν κἂν λέξιν εὗρεν εἰς ἀπόκρισιν, ἡ δὲ Μπεττίνα ἵστατο ἐνώπιόν του, τείνουσα αὐτῷ δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τὸ κιβώτιον τῶν σιγάρων καὶ μετ' εἰλικρινείας ἀτενῶς προσβλέπουσα τὸ πρόσωπόν του. Ἡ νεᾶνις ἀπέλαυε τῆς πραγματικῆς καὶ ζωηροτάτης ἡδονῆς, ἥτις δύναται νὰ ἑρμηνευθῇ διὰ τῆς φράσεως:

— Μοῦ φαίνεται ὅτι κυττάζω νέον ἀξιότιμον.

— Καὶ τώρα, εἶπεν ἡ κυρία Σκώτ, ἂς καθίσωμεν ἐδῶ πρὸ τῆς θελκτικῆς ταύτης νυκτός... λάβετε τὸν καφέ σας... Καπνίσατε...

— Καὶ ἂς μὴ ὁμιλῶμεν, Σουζῆ, ἂς μὴ ὁμιλῶμεν. Ἡ ἄκρα αὐτὴ σιωπὴ τῆς ἐξοχῆς μετὰ τὸν μέγαν ἐκεῖνον θόρυβον τῶν Παρισίων, εἶνε ἀξιολάτρευτος! Ἂς μείνωμεν χωρὶς νὰ ἀνοίξωμεν τὸ στόμα. Ἂς ἀτενίζωμεν τὸν οὐρανόν, τὴν σελήνην, τοὺς ἀστέρας.

Καὶ οἱ τέσσαρες μετὰ πολλῆς εὐφροσύνης ἐξετέλεσαν τὸ προγραμμάτιον τοῦτο. Καὶ ἡ μὲν Σουζῆ καὶ ἡ Μπεττίνα ἤρεμοι, ἀκίνητοι, ὅλως ἀπεσπασμέναι ἀπὸ τῆς χθεσινῆς των ὑπάρξεως, προσφιλέστατα διακείμεναι πρὸς τὸν τόπον ἐκεῖνον τὸν ὑποδεξάμενον αὐτὰς καὶ μέλλοντα νὰ τας ἔχῃ παρ' ἑαυτῷ, ὁ δὲ Ἰωάννης ὀλιγώτερον ἤρεμος, διότι οἱ λόγοι τῆς μῆς Πέρσιβαλ μυχιαίτατα τὸν συνεκίνησαν, ὥστε ἡ καρδία του δὲν εἶχεν ἐντελῶς ἀναλάβῃ τὴν ὁμαλὴν πορείαν της.

Ἀλλ' ὁ πάντων εὐδαιμονέστατος ἦτο ὁ πατὴρ Κωνστάντιος, μετ' ἀνεκλαλήτου εὐφροσύνης παρακολουθήσας τὸ μικρὸν ἐπεισόδιον, ὅπερ ὑπέβαλεν εἰς τοσοῦτον σκληρὰν ἅμα δὲ καὶ ἡδίστην δοκιμασίαν τὴν τοῦ Ἰωάννου μετριοφροσύνην. Τηλικαύτη δὲ ἦτο ἡ πρὸς τὸν βαπτιστικόν του ἀγάπη, ὥστε ὁ φιλοστοργότατος τῶν γονέων δὲν ἠγάπησέ ποτε οὕτω τὸ προσφιλέστατον τῶν τέκνων του. Ὁσάκις δὲ παρετήρει τὸν νεαρὸν ἀξιωματικὸν ὁ γηραιὸς ἱερεύς, συχνότατα τῷ συνέβαινε νὰ λέγει καθ' ἑαυτόν:

— Ὁ Κύριος μ' ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, τοιοῦτον ἀποστείλας μοι υἱόν!

Ἀπεπλανήθη δὲ ὁ νοῦς τοῦ ἐφημερίου εἰς εὐαρεστοτάτην ὀνειροπόλησιν, ἐφαντάζετο, ὅτι εἶνε ἐν τῷ οἴκῳ του, ἐφαντάζετο ἔπειτα ὅτι ἦτο ἐν τῷ δωματίῳ του, αἱ ἔννοιαί του κατὰ μικρὸν συνεχέοντο καὶ συνεφύροντο· ἡ ὀνειροπόλησις μετέπεσεν εἰς νάρκην, ἡ νάρκη εἰς κάρωσιν, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἡ καταστροφὴ ἐπῆλθε τελεία, ἀνεπανόρθωτος. Ὁ γηραιὸς ἀπεκοιμήθη καὶ ἀπεκοιμήθη ὕπνον βαθύτατον· τὸ ἐξαίσιον ἐκεῖνο γεῦμα καὶ τὰ δύο ἢ τρία μικρὰ ποτήρια τοῦ καμπανίτου συνετέλεσαν βεβαίως οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν καταστροφήν.

Ὁ Ἰωάννης οὐδὲν ἐνόησε, λησμονήσας τὴν πρὸς τὸν ἀνάδοχόν του ὑπόσχεσιν. Καὶ διατί ἄρά γε ἐλησμόνησε; Διότι ἡ κυρία Σκὼτ καὶ ἡ μὶς Πέρσιβαλ δὲν εἰξεύρω τί ταῖς ἦλθε καὶ ἐστήριζαν τοὺς πόδας των ἐπὶ τῶν ὑποποδίων, ἀνέπεσαν δὲ νωχελῶς ἐπὶ τῶν νώτων τῶν θρονίων των, ὥστε τὰ μὲν ἐκ μουσελίνης φορέματά των ἀνεσύρθησαν ὀλίγον, ἐλάχιστον ἀλλ' ἱκανῶς ὅμως εἰς τὸ νὰ ἀποκαλυφθῶσι τέσσαρες μικροὶ πόδες ὧν αἱ γραμμαὶ διεκρίνοντο εὐκρινέσταται καὶ καθαρότατα ὑπὸ δύο χαριέστατα κύματα λευκῶν τριχάπτων ὑπὸ τῆς σελήνης φωτιζομένων. Ὁ Ἰωάννης παρετήρει τοὺς μικροὺς ἐκείνους πόδας καὶ ὑπέβαλλεν εἰς ἑαυτὸν τὸ ζήτημα τό δε:

— Τίνες εἶνε μικρότεροι;

Ἐν ᾧ δὲ προσεπάθει νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα, ἡ Μπεττίνα αἴφνης τῷ εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ:

— Κύριε Ἰωάννη! Κύριε Ἰωάννη!

— Ὁρίστε.

— Κυττάζετε, καλέ, τὸν πατέρα Κωνσταντίον, κοιμᾶται.

— Ὦ! Θεέ μου! καὶ πταίω ἐγώ.

— Πῶς! σεῖς πταίετε; ἠρώτησεν ἡ κυρία Σκὼτ ταπεινῇ ὡσαύτως τῇ φωνῇ.

—Μάλιστα... Ὁ ἀνάδοχός μου ἐξυπνᾷ πολλὰ πρωὶ καὶ πλαγιάζει πολὺ ἑνωρίς. Μοὶ παρήγγειλε δὲ νὰ μὴ τὸν ἀφήσω ν' ἀποκοιμηθῇ. Διότι συχνότατα εἰς τῆς κυρίας Λογγεβάλ μετὰ τὸ γεῦμα τὸν ἔκλεπτεν ὀλίγον. Μετὰ τοσαύτης δὲ ἀγαθότητος τὸν ἐδεξιώθητε, ὥστε ἀνέλαβε τὰς προτέρας του ἕξεις.

— Καὶ τί καλὰ ὅπου ἔκαμε! εἶπεν ἡ Μπεττίνα. Μὴ κάμνωμεν θόρυβον, μή τον ἐξυπνίσωμεν.

— Εἶσθε ἐξαίρετος, κυρία, ἀλλ' ἡ ἑσπέρα εἶνε κάπως δροσερά!

— Ἀ! ἀλήθεια... Καὶ εἰμπορεῖ νὰ κρυώσῃ. Σταθῆτε νὰ φέρω ἕνα μου ἐπανωφόρι.

— Νομίζω, κυρία, ὅτι εἶνε καλλίτερον νὰ προσπαθήσωμεν νὰ τὸν ἐξυπνίσωμεν μὲ τρόπον, ὥστε νὰ μὴ νοήσῃ ὅτι τὸν εἴδατε κοιμώμενον.

— Ἐγὼ ἀναλαμβάνω, εἶπεν ἡ Μπεττίνα· σταθῆτε. Σουζῆ, ἔλα νὰ τραγουδήσωμεν μαζί, σιγὰ σιγὰ κατὰ πρῶτον καὶ ἔπειτα βαθμηδὸν ὑψόνομεν τὴν φωνήν μας... Ἂς τραγουδήσωμεν.

— Μετὰ χαρᾶς... ἀλλὰ τί νὰ τραγουδήσωμεν;

— Ἂς τραγουδήσωμεν τὸ παιδικὸν ᾆσμα. Αἱ λέξεις εἶνε κατάλληλοι εἰς τὴν περίστασιν.

Καὶ ἡ Σουζῆ καὶ ἡ Μπεττίνα ἤρχισαν τὸ ᾆσμα:

Ἂς ἦτανε, πουλάκι φτερωτὸ
μὲ δυὸ μικρὰ μικρὰ φτερὰ νὰ γείνω,
'ς τὸν ὕπνο μου, 'σὲ σένα νὰ πετῶ
'ς τὸν ὕπνο μου ποτὲ νὰ μὴ σ' ἀφήνω...

Αἱ γλυκεῖαι καὶ ὀξεῖαι φωναὶ των ἐν τῇ βαθυτάτῃ ἐκείνῃ σιγῇ, εἶχον ἐξαίρετόν τι εὔηχον. Ἀλλ' ὁ μὲν ἐφημέριος οὐδὲν ἤκουε, οὐδ' ἐσάλευεν, ὁ δὲ Ἰωάννης θελγόμενος ὑπὸ τῆς μικρᾶς ταύτης συναυλίας ἔλεγε καθ' ἑαυτόν:

— Ὅλα καλά! ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ ἐξυπνήσῃ γρήγορα ὁ νονός μου.

Αἱ φωναὶ ἐν τούτοις ἐγίνοντο εὐκρινέστεραι καὶ ὑψηλότεραι:

Καὶ πρόσταγμα βασιλικὸ ἂν βγῇ
τὸν ὕπνον ὅλον μπορεῖ νὰ τὸν ταράξῃ...

Ὁ ἐφημέριος οὐδ' ἐσάλευε.

— Πῶς κοιμᾶται! εἶπεν ἡ Σουζῆ... κρίμα εἶνε νὰ τὸν ἐξυπνίσωμεν.

— Πρέπει ὅμως!... Δυνατώτερα, Σουζῆ, δυνατώτερα.

Καὶ αἱ δύο ἀδελφαὶ ἀφῆκαν ἐλευθέρως νὰ ντηχήσῃ ἡ συμφωνία τῆς φωνῆς των:

Ἀχ! πῶς μ' ἐρέσει τὴν αὐγὴ αὐγὴ
νὰ μὲ ξυπνοῦνε πρὶν γλυκοχαράξῃ!

Αἴφνης ὁ πατὴρ Κωνστάντιος ἀπετίναξε τὸν βαθύν του ὕπνον καὶ μετὰ στιγμιαίαν ἐνδόμυχον ταραχήν, ἀνέπνευσε... Οὐδείς, κατὰ τὰ φαινόμενα, παρετήρησεν ὅτι τὸν ἔπῆρεν ὁ ὕπνος. Ἀνεκάθισεν, ἐτανύσθη μετὰ πολλῆς περισκέψεως, ἠρέμα... Ἐσώθη! Οὐδείς τον ἐνόησε!

Μετὰ τέταρτον τῆς ὥρας αἱ δύο ἀδελφαὶ προέπεμψαν τὸν ἐφημέριον καὶ τὸν Ἰωάννην μέχρι τῆς μικρᾶς πύλης τοῦ κήπου, τῆς πρὸς τὸ χωρίον ἀνοιγομένης ἑκατοστὺν βημάτων ἀπὸ τοῦ πρεσβυτερίου. Ὅτε δὲ προσήγγιζον εἰς τὴν πύλην ταύτην ἡ Μπεττίνα αἴφνης εἶπε πρὸς τὸν Ἰωάννην:

— Ἀ! κύριε, πρὸ τριῶν ὡρῶν συλλογίζομαι νὰ σας ἐρωτήσω. Τὸ πρωὶ ἐν ᾧ ἠρχόμεθα, συνηντήσαμεν καθ' ὁδὸν νέον λεπτοκαμωμένον, ξανθομύστακα, ἵππευε μαῦρον ἵππον καὶ διερχόμενος μᾶς ἐχαιρέτισε.

— Εἶνε ὁ Παῦλος Λαβαρδέν, φίλος μου. Ἔλαβε τὴν τιμὴν ἄλλοτε νὰ παρουσιασθῇ εἰς ὑμᾶς... ἀλλ' ἀορίστως πως. Ἐπιθυμεῖ δὲ διακαῶς νὰ παρουσιασθῇ καὶ ἐκ δευτέρου.

— Μάλιστα! νὰ μᾶς τὸν φέρετε αὐτὰς τὰς ἡμέρας, εἶπεν ἡ κυρία Σκώτ.

— Μετὰ τὴν 25 τοῦ μηνός, ἀνεφώνησεν ἡ Μπεττίνα... Ὄχι πρότερον! ὄχι πρότερον! ψυχὴν γεννητὴν δὲν θέλομεν νὰ ἴδωμεν ἄνθρωπον ἐκτὸς ὑμῶν, κύριε Ἰωάννη... Ἀλλ' ὑμᾶς, καὶ εἶνε παραδοξότατον, καὶ δὲν εἰξεύρω καὶ ἐγὼ πῶς συμβαίνει, ὑμᾶς δὲν σας θεωροῦμεν πλέον, πῶς νὰ σάς το εἰπῶ, δὲν σας θεωροῦμεν ὡς ἄνθρωπον. Ἴσως δὲν ἐκφράζομαι ὅπως πρέπει, ἀλλὰ βεβαιωθῆτε ὅτι θέλω διὰ τῶν λόγων τούτων νὰ σας ἐκφράσω φιλοφροσύνην. Ὁμιλοῦσα πρὸς ὑμᾶς οὕτω πως σκοπὸν ἔχω νὰ σας φανῶ ἐξαιρέτως ἀξιαγάπητος.

— Καὶ εἶσθε τῷ ὄντι, κυρία μου.

— Τόσον καλλίτερα, ἐὰν ἔχω τὴν εὐτυχίαν νὰ γείνω καταληπτή... Χαίρετε, κύριε Ἰωάννη, ἐπαναβλεπόμεθα μεθαύριον.

Καὶ ἡ κυρία Σκὼτ καὶ ἡ μὶς Πέρσιβαλ ἐπανέλαβον βραδέως τὴν ὁδὸν τὴν φερούσαν πρὸς τὸν πύργον.

— Καὶ τώρα, Σουζῆ, εἶπεν ἡ Μπεττίνα, μάλωσέ με ὅσον εἰμπορεῖς... Τὸ περιμένω... τὸ ἀξίζω.

— Νά σε μαλώσω! καὶ διατί;

— Θὰ εἴπῃς, χωρὶς ἄλλο, ὅτι πάρα πολλὴν οἰκειότητα ἀπέδειξα πρὸς τὸν νέον τοῦτον.

— Ὄχι δὲν θά το εἰπῶ... Διότι ὁ νέος οὗτος μοῦ ἔκαμεν εὐθὺς ἀπὸ τὴν πρώτην ἡμέ-

ραν ἀρίστην ἐντύπωσιν. Μοῦ προξενεῖ ἀπεριόριστον ἐμπιστοσύνην.

— Τὸ ἴδιον καὶ εἰς ἐμέ.

— Εἶμαι πεπεισμένη ὅτι θὰ εἶνε πολὺ καλὸν νὰ προσπαθήσωμεν καὶ αἱ δύο νὰ τον κάμωμεν φίλον.

— Μετὰ πάσης χαρᾶς, ἐγώ... Καὶ μάλιστα, Σουζῆ, καθ' ὅσον ἕως τώρα εἶδα πολλοὺς νέους, ἀφ' ὅτου ζῶμεν ἐν Γαλλίᾳ... ὦ! ναὶ εἶδα!... τί τα θέλεις! αὐτὸς εἶνε ὁ πρῶτος — ἀναντιρρήτως ὁ πρῶτος — εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ὁποίου δὲν ἀνέγνωσα καθαρὰ τὴν φράσιν: «Θεέ μου! μὲ πόσην μου εὐχαρίστησιν θὰ ἐνυμφευόμην τὰ ἑκατομμύρια αὐτῆς τῆς μικρούλας!» Αὐτὰ ἦσαν χαραγμένα καθαρὰ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅλων τῶν ἄλλων... ὄχι ὅμως καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τούτου... Ὡς τόσον ἐφθάσαμεν... Καλὴν νύκτα, Σουζῆ, καὶ αὔριον τὰ ξαναλέγομεν.

Καὶ ἡ μὲν κυρία Σκὼτ ἐπορεύθη νὰ ἴδῃ τὰ τέκνα της καὶ νὰ τα ἀσπασθῇ κοιμώμενα, ἡ δὲ Μπεττίνα ἔμεινεν ὥραν πολλὴν στηρίζουσα τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τοῦ ἐξώστου της καὶ:

— Θαρρῶ, ἔλεγε καθ' ἑαυτήν, θαρρῶ ὅτι θὰ τον ἀγαπήσω τὸν... τόπον τοῦτον.

ζ'.

Τὴν ἐπιοῦσαν μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῶν πρωϊνῶν γυμνασίων ὁ Παῦλος Λαβαρδὲν ἀνέμενε τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ στρατῶνος. Μόλις δ' ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν νὰ καταβῇ τοῦ ἵππου... καὶ λαβὼν αὐτὸν κατ' ἰδίαν:

— Εἰπέ μου τὰ τοῦ χθεσινοῦ δείπνου σας, εἰπέ μου. Ἐγὼ τὰς εἶδα τὸ πρωί, καὶ ἡ μικροτέρα ὠδήγει τέσσαρα μικρὰ κατάμαυρα ἀλογάκια... καὶ σου εἶχε μία πόζα!... Τὰς ἐχαιρέτισα... Εἶπες τίποτε περὶ ἐμοῦ; Μὲ ἀνεγνώρισαν; Πότε τέλος πάντων θὰ με πάγῃς εἰς τὸ Λογγεβάλ; Ἀλλ' ἀποκρίσου μου, ἀποκρίσου!

— Ἀποκρίσου μου! ἀποκρίσου!... Καὶ εἰς ποίαν ἐρώτησίν σου νὰ πρωταποκριθῶ;

— Εἰς τὴν τελευταίαν.

— Πότε θὰ σε ὑπάγω εἰς Λογγεβάλ;

— Ναί.

— Μετὰ καμμιὰ δεκαριὰ ἡμέρας. Τώρα δὲν θέλουν νὰ ἰδοῦν ψυχήν.

— Λοιπὸν μόνον μετὰ δέκα ἡμέρας θὰ ἐπανέλθῃς εἰς Λογγεβάλ;

— Ὦ! ἐγὼ θὰ ἐπανέλθω σήμερον τὸ ἀπόγευμα. Ἀλλ' ἐγὼ δὲν μετροῦμαι· Ἰωάννης Ραινάλδος, δὲν εἶνε παῖξε γέλασε, βαπτιστικὸς τοῦ ἐφημερίου... Ἰδοὺ διατί εἰσεχώρησα τόσον εὔκολα εἰς τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν πίστιν τῶν δύο θελκτικῶν τούτων γυναικῶν. Ἐγώ, βλέπεις, ἐπαρουσιάσθην ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ τὴν κηδεμονίαν καὶ τὴν ἐγγύησιν τῆς Ἐκκλησίας... Ἐκτὸς δὲ τούτου ἀνεκάλυψαν ὅτι δύναμαι νὰ ταις εἶμαι χρήσιμος εἰς μικρά τινα πράγματα· εἰξεύρω πολὺ καλὰ ὅλον ἐδῶ τὸν τόπον, καὶ θὰ με χρησιμοποιήσωσιν ὡς ὁδηγόν... Τέλος πάντων ἐγὼ δὲν εἶμαι τίποτε ἐν ᾧ σύ, κόμης Παῦλος δὲ Λαβαρδέν, σὺ εἶσαι κάτι τι! Ἀλλὰ μὴ φοβοῦ τίποτε, θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ σειρά σου· μὲ τὰς ἑορτὰς καὶ τοὺς χορούς, ὅταν θὰ εἶνε ἀνάγκη νὰ λάμψῃς, ὅταν θὰ εἶν' ἀνάγκη νὰ χορεύσῃς. Καὶ τότε θὰ ἀναλάμψῃς μεθ' ὅλης σου τῆς λαμπρότητος, καὶ ἐγὼ θὰ ἐπανέλθω ταπεινῶς εἰς τὴν προτέραν μου σκοτίαν.

— Περίπαιζέ με ὅσον θέλεις. Ἀλλ' οὐχ ἧττον εἶνε ἀληθὲς ὅτι σὺ κατὰ τὸ διάστημα τῶν δέκα τούτων ἡμερῶν θὰ ἀποκτήσῃς προνόμιον, θὰ ἀποκτήσῃς προνόμια!...

— Πῶς! προνόμια;

— Ἔλα δὰ Ἰωάννη, τώρα θέλεις νὰ με χάμῃς καὶ καλὰ νὰ πιστεύσω ὅτι δὲν ἀγαπᾷς μίαν ἐκ τῶν δύο τούτων γυναικῶν; Εἶνε δυνατόν; τόσην καλλονήν! τόσην πολυτέλειαν! Ὦ!... ἡ πολυτέλεια ἴσως μᾶλλον ἢ ἡ καλλονή! Ἡ πολυτέλεια εἰς τοιοῦτον βαθμόν! ἄ! μὲ φέρει ἄνω κάτω, μὲ δαιμονίζει! τὰ μικρὰ ἐκεῖνα ἀλογάκια μαῦρα μαῦρα μὲ τοὺς ἄσπρους φιόγκους, τὰ ἔβλεπα ἀπόψε εἰς τὸν ὕπνον μου... Ἀμ' ἐκείνη δὰ ἡ μικρούλα... ἡ Μπεττίνα... καλὰ τὴν λέγω;

— Μάλιστα, Μπεττίνα.

— Μπεττίνα... κόμησσα Μπεττίνα δὲ Λαβαρδέν! Δὲν εἶνε νόστιμον; Καὶ τί πρότυπον κομψοῦ καὶ περιποιητικοῦ ἀνδρὸς θὰ εὕρισκεν εἰς ἐμέ! Νὰ ἔχω γυναῖκα ἑκατομμυριοῦχον, τοῦτο εἶνε τὸ πεπρωμένον μου! Ἀλλὰ δὲν εἶνε καὶ εὔκολον πρᾶγμα ὅσον εἰμπορεῖ τις νὰ ὑποθέσῃ! Ἡ τέχνη εἶνε νὰ εἰξεύρῃς νὰ εἶσαι πλούσιος, καὶ ἐγὼ εἰς τοῦτο εἶμαι μάγκας, καὶ τὸ ἀπέδειξα μάλιστα: ἔφαγα καὶ ἔφαγα χρήματα... καὶ ἂν ἡ μαμμά μου δὲν με περιώριζε!... Ἀλλ' ὅμως εἶμ' ἕτοιμος πάλιν νὰ ξανάρχισω... Ἄχ! τί εὐτυχισμένην ζωὴν θὰ εἶχε μαζί μου! Σὰν βασίλισσα τῶν παραμυθιῶν! Καὶ τότε νὰ ἔβλεπε τὴν φιλοκαλίαν, τὴν τέχνην καὶ τὴν ἐπιστήμην τοῦ ἀνδρός της... Δὲν θὰ ἔκαμνα ἄλλο κάθε ὥρα παρὰ νὰ την στολίζω, νὰ την ἔχω σὰν κουκλίτσα, νὰ την καταφορτόνω λοῦσα καὶ θριαμβευτικῶς νὰ την γυρίζω εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Θὰ ἐσπούδαζα τὴν εὐμορφιά της διὰ νὰ την βάλω μέσα σὲ κορνίζα ποὺ νὰ της τερατίζῃ... καὶ νὰ λέγῃ: «Ἂν δὲν ἤμουν ἐκεῖ θὰ ἐφαινόμουν ὀλιγώτερον ὡραία». Καὶ θὰ εἰξευρα ὄχι μόνον νὰ την ἀγαπῶ, ἀλλὰ καὶ νὰ την διαδεκεδάζω, καὶ ἀπὸ τὰ χρήματά της θὰ ἐκέρδιζε καὶ ἔρωτα καὶ εὐχαρίστησιν!... Ἔλα, φίλε μου, κουνήσου, καὶ σήμερον φέρε με εἰς τῆς κυρίας Σκώτ.

— Δὲν εἰμπορῶ σὲ βεβαιῶ.

— Τότε λοιπὸν μετὰ δέκα μόνον ἡμέρας· ἀλλά σοῦ το προλέγω καὶ νὰ το εἰξεύρῃς· θὰ το στρώσω εἰς Λογγεβάλ, καὶ δὲν το κουνῶ νὰ χαλάσῃ ὁ κόσμος. Καὶ πρῶτον θὰ εὐχαριστηθῇ ἡ μαμμά. Καὶ ναὶ μὲν εἶνε ἀκόμη ἐξηρεθισμένη κατὰ τῶν Ἀμερικανίδων καὶ λέγει ὅτι θὰ καταφέρῃ τὰ πράγματα, ὥστε νὰ μή τας ἴδῃ 's τὰ μάτια της! ἀλλ' ἐγὼ τὴν εἰξεύρω τὴν μαμμά. Καθὼς τῆς εἶπῶ ἕνα ἑσπέρας: «Μαμμά, κατέκτησα τὴν καρδίαν μιᾶς νοστιμούλας τὴν ὁποίαν ἐνοχλοῦν καμμιὰ εἰκοσαριὰ ἑκατομμύρια κεφάλαια καὶ εἰσόδημα δύο ἢ τρία... τὸ παρακάμνουν ὅταν λέγουν ἑκατοσταριὲς ἑκατομμύρια, οἱ ἀριθμοὶ τοὺς ὁποίους εἶπα αὐτοὶ εἶνε οἱ ἀληθινοὶ ἀριθμοὶ καὶ με ἀρκοῦν... Τὸ ἑσπέρας λοιπὸν ἐκεῖνο ἡ μαμμὰ θὰ καταγοητευθῇ... διότι τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς, τί ἄλλο ἐπιθυμεῖ δι' ἐμέ; Ὅ,τι ἐπιθυμοῦν ὅλαι αἱ καλαὶ μητέρες διὰ τοὺς υἱούς των καὶ μάλιστα ὅταν οἱ υἱοὶ κάμνουν τρέλες... Λοιπὸν καὶ μάλιστα ἐντὸς δέκα ἡμερῶν θὰ λάβῃς τὴν καλοσύνην νὰ με δώσῃς εἴδησιν ποίαν ἐκ τῶν δύο θὰ μοῦ παραχωρήσῃς...

— Τρελὸς εἶσαι. Οὐδ' ἐπέρασε κὰν ἀπὸ τὸν νοῦν μου τοιοῦτόν τι...

— Ἄκουσέ μ' ἐδῶ, Ἰωάννη, εἶσαι νέος φρονιμώτατος καὶ λογικώτατος, δὲν ἀντιλέγω ἀλλὰ μάτην ἐπιμένεις. Ἄκουσέ μ' ἐδῶ καὶ ἐνθυμοῦ ὅ,τι σὲ λέγω, Ἰωάννη, θὰ ἐρωτοκτυπηθῇς ἐκεῖ μέσα.

— Δὲν πιστεύω, ἀπεκρίθη γελῶν ὁ Ἰωάννης.

— Καὶ ἐγὼ εἶμαι βέβαιος... χαῖρε, καὶ... τὸν νοῦν σου!

Ὁ Ἰωάννης τὴν πρωΐαν ἐκείνην ἦτο εἰλικρινέστατος. Εἶχε δὲ καλλίστα κοιμηθῆ τὴν προηγουμένην νύκτα· διότι ἡ δευτέρα μετὰ τῶν δύο ἀδελφῶν συνέντευξις διέλυσεν ὡς διὰ γοητείας τὴν μικρὰν ταραχὴν τὴν διαταράττουσαν τὴν ψυχήν του μετὰ τὴν πρώτην συνάντησιν. Παρεσκευάζετο δὲ νὰ τας ἐπανίδῃ μετὰ πολλῆς μὲν εὐφροσύνης, ἀλλὰ καὶ μετὰ πολλῆς ἠρεμίας. Διότι ὑπῆρχεν ἐν τῷ οἴκῳ ἐκείνῳ τοσοῦτος πλοῦτος, ὥστε δὲν ἦτο εὔκολον νὰ εὕρῃ χώραν ἐντίμως ὁ ἔρως νέου πένητος ὁποῖος ἦτο ὁ Ἰωάννης.

Ἀλλ' ἡ φιλία βεβαίως ἦτο πολὺ διάφορον πρᾶγμα τῶν μυχιαιτάτων τῆς καρδίας του· ἐπεθύμει καὶ παντὶ σθένει ἔμελλε νὰ προσπαθήσῃ νὰ ἐγκατασταθῇ ἡσύχως ἐν τῇ ὑπολήψει καὶ τῇ ἀγάπῃ τῶν δύο ἐκείνων γυναικῶν, θὰ προσεπάθει νὰ φαίνεται πως ἀναίσθητος πρὸς τὴν καλλονὴν τῆς Σουζῆς καὶ τῆς Μπεττίνας, θὰ προσεπάθει νὰ μὴ παρασυρθῇ πάλιν ὡς χθὲς παρατηρῶν τοὺς τέσσαρας ἐκείνους μικροὺς πόδας ἐκτεθειμένους ἐπὶ τῶν μικρῶν ὑποποδίων τῷ εἶπον ἤδη εἰλικρινέστατα καὶ λίαν φιλοφρόνως «θὰ εἶσθε φίλος μας». Οὐδὲν δὲ ἄλλο ἐπεθύμει καὶ αὐτός! Νὰ γείνῃ φίλος των! Καὶ θὰ γείνῃ!

Τὰ πάντα δὲ κατὰ τὸ ἑπόμενον δεκαήμερον συνετέλεσαν τὴν ἐπιτυχίαν ταύτης τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἡ Σουζῆ, ἡ Μπεττίνα, ὁ πατὴρ Κωνσταντίνος καὶ ὁ Ἰωάννης συνέζων ἐν στενοτάτῃ καὶ εἰλικρινεστάτῃ οἰκειότητι. Καὶ τὴν μὲν πρωΐαν αἱ δύο ἀδελφαὶ ἐξήρχοντο ἐφ' ἁμάξης μετὰ τοῦ ἐφημερίου εἰς μακροὺς περιπάτους, μετὰ δὲ τὴν μεσημβρίαν ἐξήρχοντο εἰς μακροὺς περιπάτους μετὰ τοῦ Ἰωάννου ἔφιπποι.

Οὐδόλως δὲ πλέον ἀνεζήτει ὁ Ἰωάννης νὰ ἀναλύσῃ τὰ συναισθήματά του, οὐδόλως πλέον ἠρώτα ἑαυτὸν ποῦ νὰ κλίνῃ πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ πρὸς τὰ ἀριστερά. Ἠσθάνετο δὲ πρὸς ἀμφοτέρας ἴσην ἀφοσίωσιν, ἴσην ἀγάπην καὶ ἦτο τελείως εὐδαίμων, τελείως ἥρεμος· δὲν ἦτο λοιπὸν τετρωμένος ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, διότι ἔρως καὶ ἠρεμία σπανιώτατα συμβιβάζονται ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ καρδίᾳ.

Ἀλλ' ὅμως ἔβλεπεν ὁ Ἰωάννης μετά τινος ταραχῆς καὶ ὀλίψεως προσεγγίζουσαν τὴν ἡμέραν ἥτις ἔμελλε νὰ φέρῃ εἰς Λογγεβάλ τὰς οἰκογενείας τῶν Τοῦρνερ, τῶν Νόρτων καὶ ὅλον ἐκεῖνο τὸ κῦμα τῆς Ἀμερικανικῆς ἀποικίας. Τάχιστα δὲ ἐπῆλθεν ἡ ἡμέρα αὕτη.

Τὴν 24 Ἰουνίου ἡμέραν Παρασκευὴν ὁ Ἰωάννης ἀφικνεῖτο εἰς τὸν πύργον, ἡ δὲ Μπεττίνα ὑπεδέξατο αὐτὸν ἀδημονοῦσα:

— Τί ἀτυχία! τῷ εἶπε· ἡ ἀδελφή μου εἶνε ἀσθενής. Καὶ δὲν εἶνε τίποτε, ἐλαφρὰ ἡμικρανία ἡ ὁποία αὔριον δέν θα ὑπάρχῃ, ἀλλ' ὅπως δήποτε δὲν τολμῶ νὰ ἐξέλθω εἰς τὸν περίπατον μαζί σας θεομόναχη. Ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν Ἀμερικὴν θὰ ἐτόλμων, ἀλλ' ἐδῶ ὄχι, ἔ! τί λέγετε;

— Βεβαίως ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης.

— Εἶμαι ἠναγκασμένη νὰ σας διώξω καὶ πολὺ λυποῦμαι.

— Καὶ ἐγὼ ὡσαύτως λυποῦμαι διότι χάνω τὴν τελευταίαν ταύτην ἡμέραν, τὴν ὁποίαν ἤλπιζον ὅτι θα διέλθω πλησίον σας. Ἐν τούτοις ἀφ' οὗ εἶνε ἀνάγκη... θὰ ἔλθω αὔριον νὰ μάθω εἰδήσεις περὶ τῆς ἀδελφῆς σας.

— Θά σάς τας εἴπῃ μόνη της, διότι, σάς ἐπαναλέγω, δὲν ἔχει τίποτε. Ἀλλὰ μὴ φεύγετε δὰ καὶ τόσον ταχέως, σάς παρακαλῶ. Εὐαρεστεῖσθε νὰ με χαρίσετε ἑνὸς τετάρτου τῆς ὥρας ὁμιλίαν; Θά σας εἰπῶ κάτι τι. Καθίσατε αὐτοῦ... καὶ τώρα ἀκούσατέ μου μετὰ προσοχῆς. Εἴχομεν σκοπὸν ἐγὼ καὶ ἡ ἀδελφή μου νὰ σας ἀποκλείσωμεν ἀπόψε μετὰ τὸ δεῖπνον εἰς μίαν γωνίαν τῆς αἰθούσης, καὶ τότε ἡ ἀδελφή μου θὰ ἐλάμβανε τὸν λόγον καὶ αὐτὴ θά σας ἔλεγε ὅ,τι τώρα θὰ προσπαθήσω νὰ σας εἰπῶ ἐγὼ ἀπὸ μέρους τῶν δύο μας, τῆς ἀδελφῆς μου καὶ ἐμοῦ. Ἀλλ' εἶμαι ὀλίγον συγκεκινημένη.... Μὴ γελᾶτε διότι τὸ πρᾶγμα εἶνε πολὺ σπουδαῖον, Ἠθέλαμεν νὰ σας εὐχαριστήσωμεν καὶ αἱ δύο.

διότι ἀφ' ὅτου ἤλθομεν ἐδῶ ἐφάνητε πρὸς ἡμᾶς τόσον ἀξιαγάπητος, τόσον καλός, τόσον ἀφωσιωμένος, τόσον . . .

— Ὦ! κυρία, σᾶς παρακαλῶ, τούναντίον ἐγώ . . .

— Ὦ! μή με διακόπτετε . . . διότι θά με κάμετε νά τα χάσω . . . Καὶ δέν θα εἰμπορῶ ἔπειτα νὰ συνέλθω . . . Ἄλλως τε ἐπιμένω ὅτι ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ εὐχαριστήσωμεν, ὄχι σεῖς... Ἠρχόμεθα ἐδῶ ὡς δύο ξένοι, ἐχάρημεν δὲ χαρὰν μεγάλην εὑρεῦσαι παρευθὺς φίλους . . . μάλιστα, φίλους. Μᾶς ἐχειραγωγήσατε . . . μᾶς ὡδηγήσατε πρὸς τοὺς ἐπιστάτας μας, πρὸς τοὺς φύλακάς μας, ἐν ᾧ ὁ ἀνάδοχός σας μᾶς ὡδήγει πρὸς τοὺς πτωχούς μας . . . καὶ παντοῦ τόσον σᾶς ἠγάπων, ὥστε παρευθὺς μετὰ πεποιθήσεως ἤρχισαν διὰ τῶν συστάσεων ὑμῶν νά μας ἀγαπῶσιν ὀλίγον . . . Σᾶς λατρεύουν ἐδῶ ὅλοι, τὸ εἰξεύρετε ;

— Ἐδῶ ἐγεννήθην . . . Ὅλοι οἱ καλοὶ οὗτοι ἄνθρωποι μὲ γνωρίζουν ἀπὸ μικρὸν παιδάκι καὶ μ' εὐγνωμονοῦν δι' ὅσα καλὰ τοὺς ἔκαμε καὶ ὁ πάππος μου καὶ ὁ πατήρ μου. Καὶ ἔπειτα . . . εἶμαι αἷμά των, εἶμαι ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν χωρικῶν. Ὁ πρόπαππός μου ἦτο γεωπόνος ἑνὸς χωρίου ἀπέχοντος ὀλίγην ὥραν ἀπ' ἐδῶ.

— Ὦ! ὦ! πολὺ ὑπερήφανος εἶσθε διὰ τοῦτο!

— Οὔτε ὑπερήφανος, ἀλλ' οὔτε τεταπεινωμένος.

— Ζήτω συγγνώμην . . . ἀλλ' ὅμως παρετήρησα ἐλαφρὸν κίνημα ὑπερηφανείας! Θέλετε λοιπὸν νά σας ἀποκριθῶ καὶ ἐγώ ; Μάθετε ὅτι ὁ πρόπαππός τῆς μητρός μου ἦτο ἐκμισθωτὴς χωραφίων εἰς μίαν ἐπαρχίαν τῆς Γαλλίας, ἐκπῆγεν ἔπειτα εἰς Καναδᾶν περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὅτε ἦτο ἀκόμη Γαλλία ὁ Καναδᾶς . . . Καὶ τον ἀγαπᾶτε πολὺ τὸν τόπον τοῦτον εἰς τὸν ὁποῖον ἐγεννήθητε ;

— Πολύ. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ θὰ ἀναγκασθῶ νά τον ἐγκαταλείψω.

— Καὶ διατί ;

— Ὅταν θὰ προβιβασθῶ θά με στείλουν εἰς ἄλλο σύνταγμα καὶ θὰ περιέρχωμαι ἀπὸ φρουρᾶς εἰς φρουράν . . . Ἀλλὰ βεβαίως ὅταν θὰ εἶμαι πλέον γέρων διοικητὴς ἢ γέρων συνταγματάρχης ἀπόστρατος, θὰ ἔλθω νὰ ζήσω καὶ νὰ ἀποθάνω ἐδῶ εἰς τὸν οἰκίσκον τοῦ πατρός μου.

— Καὶ πάντοτε ὁλομόναχος ;

— Διατί ὁλομόναχος ;... Ἐλπίζω ὅτι ὄχι...

— Σκοπεύετε νὰ νυμφευθῆτε ;

— Μάλιστα, βεβαίως.

— Καὶ ζητεῖτε νὰ νυμφευθῆτε ;

— Ὄχι . . . Δύναταί τις νὰ σκέπτεται περὶ γάμου, ἀλλὰ δὲν ὀφείλει καὶ νὰ τρέχῃ ἀναζητῶν.

— Καὶ ὅμως ὑπάρχουν ἄνθρωποι ζητοῦντες . . . σᾶς βεβαιῶ καὶ πιστεύσατέ με . . . καὶ μάλιστα ἠθέλησαν καὶ σᾶς νὰ νυμφεύσουν, ἀκούετε ;

— Καὶ πῶς το εἰξεύρετε ;

— Ἀ! δὲν ἔχετε ἰδέαν πόσον καλὰ εἰξεύρω ὅλα τὰ ἰδιαίτερά σας! . . . Εἴσθε ὡς συνήθως λέγουν εἰς τοιαύτας περιστάσεις, εἴσθε *καλὸν μέρος* . . . καὶ ἐπαναλαμβάνω, ἠθέλησαν νὰ σας νυμφεύσουν.

— Καὶ τίς σᾶς το εἶπε ;

— Ὁ πατὴρ Κωνσταντίος.

— Δὲν ἔκαμε καθόλου καλὰ ὁ νονός μου, εἶπεν ὁ Ἰωάννης μετά τινος ζωηρότητος.

— Ὄχι, ὄχι δὲν πταίει αὐτός. Ἂν εἶνέ τις ἔνοχος, εἶμαι ἐγώ, ἀλλὰ ἔνοχος οὐχὶ ἐκ περιεργείας, σᾶς ὁμνύω. Ἀνεκάλυψα ὅτι ὁ νονός σας δὲν ἦτο ποτὲ ἄλλοτε τόσον εὐτυχὴς ὅσον ὁσάκις ὡμίλει περὶ τοῦ βαπτιστικοῦ του. Ἐγὼ λοιπὸν τὸ πρωΐ ὁσάκις εἶμαι μόνη μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν περίπατον διὰ νά τον εὐχαριστήσω φέρω τὴν ὁμιλίαν σας, καὶ ἐκεῖνος μοῦ διηγεῖται τὴν ἱστορίαν σας. Ζῆτε ἐν ἀνέσει, ἄνευ τῆς παραμικρᾶς ἐνοχλήσεως. Λαμβάνετε παρὰ τῆς κυβερνήσεως διακόσια δεκατρία φράγκα κατὰ μῆνα . . . καὶ ὀλίγα ἑκατοστά. Ἡ ὄχι ;

— Μάλιστα, εἶπεν ὁ Ἰωάννης, ἀποφασίζων νὰ μὴ δυσανασχετήσῃ κατὰ τῆς ἀθυροστομίας τοῦ ἀναδόχου του.

— Ἔχετε εἰσόδημα ὀκτὼ χιλιάδων φράγκων.

— Σχεδόν, ὄχι ἀκριβῶς.

— Προστιθεμένης ὅμως τῆς οἰκίας σας, ἥτις ἀξίζει καμμιὰ τριανταριὰ χιλιάδας φράγκων. Τέλος πάντων εἶσθε εἰς ἐξαίρετον κατάστασιν καὶ σας ἐζήτησαν.

— Μὲ ἐζήτησαν ; . . . Ὄχι! ὄχι!

— Ναί! ναί! δίς . . . καὶ σεῖς ἀπερρίψατε δύο ὡραιότατα συνοικέσια, δύο ὡραιοτάτας προῖκας, ἐὰν προτιμᾶτε τὴν λέξιν. Πλεῖστοι ἄνδρες θεωροῦν τὰ δύο αὐτὰ πράγματα ὡς ἓν καὶ τὸ αὐτό! Διακοσίας χιλιάδας φράγκων εἶχε τὸ ἓν μέρος, τριακοσίας τὸ ἄλλο. Τὸ ποσὸν τοῦτο κατὰ τὰ φαινόμενα θεωρεῖται σημαντικὸν ἐδῶ! καὶ σεῖς λοιπὸν ἀπεποιήθητε. Εἴπατέ μοι διατί; Δὲν εἰξεύρετε πόσον εἶμαι περίεργος νὰ μάθω!

— Ἔστω! ἦσαν δύο νεάνιδες θελκτικώταται . . .

— Ἐννοεῖται! καὶ μάλιστα τὸ ὁμολογοῦν ὅλοι.

— Τὰς ὁποίας μόλις ἐγνώριζον. Μ' ἐβίασαν — διότι ἠναντιούμην— μ' ἐβίασαν νὰ συναντηθῶ μετ' αὐτῶν εἰς δύο ἢ τρεῖς ἑσπερίδας τὸν παρελθόντα χειμῶνα.

— Καὶ ἔπειτα ;

— Ἔπειτα, δὲν εἰξεύρω καὶ ἐγὼ πῶς νὰ σάς

το ἐκφράσω, οὐδεμίαν ἠσθάνθην σύγχυσιν, συγκίνησιν, ἀμηχανίαν, ταραχήν . . .

— Ἐνὶ λόγῳ, εἶπεν εὐτόλμως ἡ Μπεττίνα, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ὑποψίαν ἔρωτος.

— Ὄχι, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην . . . καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὸ ἔρημόν μου δωμάτιον φρόνιμα φρόνιμα, διότι σκέπτομαι ὅτι προτιμότερον νὰ μὴ νυμφευθῇ τις ἢ νὰ νυμφευθῇ ἄνευ ἔρωτος. Ἰδοὺ ἡ γνώμη μου.

— Καὶ ἡ ἰδική μου ὡσαύτως.

Καὶ τὸν ἔβλεπε καὶ τὴν ἔβλεπε.

Αἴφνης δὲ πρὸς μεγίστην ἀμφοτέρων ἔκπληξιν οὐδὲν πλέον εὗρον νὰ εἴπωσιν οὐδέν, οὐδέν.

Ἀλλ' ἀγαθῇ τύχῃ ὁ Ἄρυς καὶ ἡ Μπέλλα μετὰ μεγάλων κραυγῶν χαρᾶς εἰσήλασαν αἴφνης εἰς τὴν αἴθουσαν.

— Κύριε Ἰωάννη! κύριε Ἰωάννη! ἐδῶ εἶσθε, κύριε Ἰωάννη ; Ἔλατε νὰ ἴδητε τὰ ἀλογάκια μας.

— Ἀ! εἶπεν ἡ Μπεττίνα μετ' ἀβεβαίου πως φωνῆς, ὁ Ἐδουάρδος ἐπανῆλθεν ἐκ Παρισίων πρὸ ὀλίγου καὶ ἔφερε διὰ τὰ παιδιὰ μικροσκοπικὰ ἀλογάκια. Ἄς ὑπάγωμεν νὰ τα ἐπιθεωρήσωμεν, θέλετε ;

Καὶ ἐπορεύθησαν ἵνα ἴδωσι τὰ Σκωτικὰ ἱππάρια ἕξια ὄντως νὰ εὑρίσκωνται εἰς τὰ ἱππιστάσια τοῦ βασιλέως τῆς Λιλλιπούτης.

(Βλέπε συνέχειαν).

Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν ἐποπτείαν τοῦ μαρκίωνος κ. de Queux de Saint-Hilaire, προέδρου τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν καὶ ἑλληνιστοῦ διακεκριμένου, ἤρχισεν ἐκδιδομένη «Συλλογὴ νεοελληνικῶν ποιημάτων» μεταπεφρασμένων εἰς τὴν γαλλικήν. Ὁ πρῶτος τόμος τῆς συλλογῆς ταύτης, λίαν φιλοκάλως ἐκτετυπωμένος, περιέχει ἀκριβῆ καὶ γλαφυρὰν μετάφρασιν τῶν «Μνημοσύνων» τοῦ Βαλαωρίτου, φιλοπονηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κ. J. Blancard, καθηγητοῦ τῆς νεοελληνικῆς ἐν τῷ Λυκείῳ τῆς Μασσαλίας. Τῆς μεταφράσεως ταύτης προτάσσει ὁ κ. μαρκίων de Saint-Hilaire ἐξίαν λόγου μελέτην περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ ποιητοῦ. Παρεντίθησι δ' ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ καὶ τρεῖς ἐπιστολὰς τοῦ Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου πρὸς αὐτόν, πολὺ ἐνεχούσας τὸ ἐνδιαφέρον διά τε τὰς γνώμας αἵτινες ἐν αὐτῇ ἀναπτύσσονται περὶ τῆς δημώδους ἡμῶν γλώσσης καὶ διὰ τὰς πληροφορίας περὶ τῆς ἀλεθρίας νάσου, ἥτις προώρως ἔφερεν εἰς τὸν τάφον τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν ποιητήν. Τὰς ἐπιστολὰς ταύτας δημοσιεύομεν κατωτέρω ἐν μεταφράσει, μετὰ τῶν ὀλίγων λέξεων δι' ὧν συνώδευσεν αὐτὰς ὁ ἐκδότης.

Ἐπιστολαὶ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΟΥ

«Ἐξετάσαντες τὸν Βαλαωρίτην ὡς φιλοπάτριδα, ὡς πολιτικὸν καὶ ὡς ποιητήν, ἐπιθυμοῦμεν νὰ γνωρίσωμεν τοῖς γάλλοις ἀναγνώσταις καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ. Ἐνδεικτικωτάτας δὲ τοῦ χαρακτῆρός του νομίζομεν τρεῖς ἐπιστολὰς τοῦ ἀνδρός, ἐκλελεγμένας ἐκ τῆς ἀλληλογραφίας ἣν ηὐτυχήσαμεν νὰ ἔχωμεν μετ' αὐτοῦ, καίπερ μὴ σχόντες τὴν τιμὴν νὰ γνωρισωμεν αὐτὸν προσωπικῶς, διότι ἐν τούτοις ὁ ποιητὴς λανθάνει ἀπεικονίζων ἑαυτὸν καὶ καταδείκνυσιν ὁποῖός τις ἦτο, ἀγαθὸς δηλονότι καὶ ἁπλοῦς, εὔνους τοῖς φίλοις, ὅλος καρδία. Ἂν μὴ πλανώμεθα, αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἀρκοῦσιν ὅπως κρεῖσσόν τῶν ἡμετέρων περὶ αὐτοῦ κρίσεων γνωρίσωσι καὶ καταστήσωσιν ἀγαπητὸν τὸν ἄνδρα. Ἡ τελευταία, γραφεῖσα ὀλίγους μῆνας πρὸ τοῦ θανάτου, ἐν ᾧ ἀφ' ἑνὸς παρέχει περιέργους πληροφορίας περὶ τῆς δεινῆς νόσου, ἥτις ἤγαγε προώρως αὐτὸν εἰς τὸν τάφον, ἀφ' ἑτέρου δύναται νὰ θεωρηθῇ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ζητήματος τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης ὡς διαθήκη φιλολογική, ἧς πάντες θὰ κατίδωσι τὴν σπουδαιότητα.

»Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἐγράφησαν γαλλιστί, ἐκρίναμεν δὲ καλὸν νὰ μὴ μεταβάλωμεν τὸ λεκτικόν, καταδεικνύον ὅτι ὁ Βαλαωρίτης ἐπίστατο ὡς ἄριστα τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, γινώσκων ὅλον τὸν πλοῦτον καὶ πάσας τὰς λεπτότητας αὐτῆς. Αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Βαλαωρίττου ἔχουσιν ὡς ἑξῆς : »

Α΄.

«Ἐν Λευκάδι, τῇ 12 Μαΐου 1878.

»Ἤμην ἀσθενής, ὅτε ἔλαβον τὸ χαριέστατον γράμμα σας· καὶ πλέον ἡ ἀσθενής, ἐξημβλυμένος μᾶλλον ἐκ καταρροῆς ἀγρίας, ἐξ ἐκείνων αἵτινες καθιστάμεναι κύριαι τοῦ ἡμετέρου ὀργανισμοῦ ναρκοῦσι πάσας τὰς διανοητικὰς ἡμῶν δυνάμεις, ἀνακόπτουσι τὰς ὁρμὰς καὶ τῆς ἀκρατεστάτης φαντασίας, παραλύουσι τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν καὶ μᾶς καταδικάζουσι νὰ φθίνωμεν δεσμευμένοι ἐν ἀνακλίντρῳ. Ἀνέμενον τὴν ἐπίσκεψίν σας καὶ δύναμαι νὰ σᾶς βεβαιώσω, ὅτι καίτοι τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις τῆς ὑγιείας μου, ὅμως ἀνέγνων ἐπανειλημμένως τὴν ἐπιστολήν σας, δυνηθεὶς οὕτω νὰναπνεύσω ὅλον τὸ ἄρωμα τῶν συμπαθητικῶν λόγων σας καὶ νὰ αἰσθανθῶ ὅλην τὴν ἡδονήν, ἣν παρέχει ἡ προσφορὰ τῆς πολυτίμου φιλίας σας.

»Καταδεδικασμένος ὢν νὰ ζῶ ἐν τῇ λησμονημένῃ ταύτῃ γωνίᾳ τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ ἔχω διαρκῶς πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς συμφορὰς τῆς Ἠπείρου, ὁπόθεν καταγόμαι, καὶ τὰς τυραννίας τῶν δεσποτῶν αὐτῆς, δὲν εἶμαι βεβαίως ἐπικλινὴς εἰς φαιδρὰ αἰσθήματα· ὅμως ἡ ἐπιστολή σας προὐξένησέ μοι ἀγαλλίασιν, χαράν, ὁποίαν ἀπὸ μακροῦ χρόνου δὲν εἶχον αἰσθανθῆ· προήρχετο δὲ τοῦτο ἀναντιρρήτως ἐκ τῆς ἰδέας ὅτι πέραν τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν ὀρέων, ἀπώτατα, ἐν Παρισίοις, ἐν τῷ μεγάλῳ ἐκείνῳ ἐργαστηρίῳ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, ὑπάρχει τις συλλογιζόμενός με, ἀναγινώσκων τοὺς στίχους μου καὶ ἀγαπῶν αὐτούς, καὶ τούτου

ἕνεκα ἀγαπῶν τοὺς ἥρωάς μου, ἀγαπῶν τὴν Ἑλλάδα καὶ ταῦτα ἐν χρόνῳ, καθ' ὃν εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε ἔχομεν χρείαν παραμυθίας καὶ ἀγάπης.

»Εἰς τὸν καιρόν μου, πρὸ τριάκοντα πέντε περίπου ἐτῶν, μείζονα ἀπέδιδον ἐν Παρισίοις σημασίαν εἰς τὴν ἀβυσσινιακὴν γλῶσσαν ἢ εἰς τὴν σπουδὴν τῆς νεοελληνικῆς γραμματολογίας. Ἀνεγίνωσκον ἑλληνικὰ μὲ προφορὰν φριγκαλέαν, σχεδὸν δὲ παντελῶς ἠγνόουν τὴν ὕπαρξιν τῆς δημώδους γλώσσης, ἥτις μετὰ δεινὰ παθήματα καὶ πολλοὺς διωγμούς, ἀνεγνωρίσθη καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν δυσμενεστάτων πολεμίων της, ὡς ἡ μόνη καταλληλος εἰς διερμήνευσιν τῶν ποιητικῶν ἐμπνεύσεων τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἐν ταῖς παραδόσεσιν ἐν τῷ Κολλεγίῳ τῆς Γαλλίας ἢ ἐν τῇ Σορβόννῃ τοσοῦτον ἀραιοὶ ἦσαν οἱ ἀκροαταί, ὥστε μονονουχὶ ἠσχύνετό τις νὰ κούῃ μαθήματα, μηδενὸς κινοῦντα τὸ ἐνδιαφέρον. Ἀλλὰ μικρὸν κατὰ μικρὸν ὁ πάγος ἐτάκη, καὶ διὰ τῶν προσπαθειῶν τοῦ **Brunet de Presle**, τοῦ κ. **Egger**, τοῦ κ. Λεγράνδ, τοῦ κ. **Circourt** καὶ ὑμῶν ἡ σπουδὴ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, καὶ διὰ τὸ καινοφανὲς αὐτῆς καὶ διὰ τὸ ἐνδιαφέρον ὅπερ ἐμπνέει, κατέλαβε θέσιν ἰσότιμον ἐν τῇ σπουδῇ τῆς γραμματολογίας τῶν νεωτέρων ἐθνῶν.

»Πρὸς περισυναγωγὴν τοῦ ἐν τῇ πρωτοτυπωτάτῃ καὶ ποιητικωτάτῃ γλώσσῃ ταύτῃ διεσπαρμένου ὑλικοῦ, πρὸς στίλβουσαν καὶ καλλιτεχνικὴν διάπλασιν αὐτοῦ, εἰργάσθην ἐπιπόνως ἐπὶ τριακονταετίαν, μὴ προσέχων εἰς τὰς μανιώδεις κατακραυγὰς τῶν ἡμετέρων *λογιωτάτων*, οἵτινες ἀποκλείσαντες ταύτην ἀπὸ τῶν ποιητικῶν ἀγώνων, ἠσχολοῦντο νὰ ἐξαλείψωσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς μνήμης τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ. Ἀλλ' ἡ γλῶσσα αὕτη δεσπόζει νῦν, ἐν τοῖς δακτύλοις δ' ἀριθμοῦνται οἱ τολμῶντες ἀκόμη νὰ γράψωσι στίχους ἐν τῷ ψυχρῷ, ἀψύχῳ καὶ ἀχρωματίστῳ ἐκείνῳ ἰδιώματι, ὅπερ ὃν ἐκτρωματικὸν γέννημα τῆς παλαιᾶς γλώσσης, εἶναι καταδεδικασμένον νὰ μὴ συγκινῇ τὸ παράπαν τὴν καρδίαν τοῦ ἔθνους, τὸ ὁποῖον ἐκείνην μόνην ὑπολαμβάνει ποίησιν, ἣν δύναται νὰ αἰσθανθῇ, νὰ ψάλῃ καὶ νὰ ἐννοήσῃ. Εἰς τὸν *Ἀθανάσιον Διάκον* μου, εἰς τὸν *Ἀστραπόγιαννον*, εἰς τὸν ἐπὶ τοῖς ἀποκαλυπτηρίοις τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Πατριάρχου ποιηθέντα διθύραμβον καὶ καθόλου εἰπεῖν εἰς πάνθ' ὅσα ἔγραψα μετὰ τὴν *Κυρὰ Φροσύνην* προσεπάθησα νὰ μὴ ἀνατρέχω ποσῶς εἰς τὴν καθαρεύουσαν λεγομένην γλῶσσαν, πεποιθὼς ὅτι ἡν αὕτη ἀνεπαρκεστάτη διὰ τὴν παροῦσαν κατάστασιν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους καὶ τῆς ἡμετέρας ποιήσεως.

»Ἀλλ' ἄκων ἐξωλισθήσα εἰς συζήτησιν θέματος, ἠκιστα εὐχαρίστου, ὅπερ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ μου παρέλαβε τὸν τύπον ἀνιάτου μονομανίας. Ἀλλ' ἄφατον αἰσθάνομαι χαράν, βλέπων ὅτι οἱ κόποι μου δὲν ἀπέβησαν μάταιοι, καὶ ὅτι ἐν χερσὶν ὑμῶν καὶ τῇ ὑμετέρᾳ ἀρωγῇ, ἡ δημώδης θὰ καταστῇ τοῦ λοιποῦ ἡ κλῖμαξ, δι' ἧς θὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ εἴσοδος εἰς τὰς σκοτεινὰς χώρας τῆς ἀρχαίας, καὶ ὅτι ἐν τοῖς συνδέουσι τὴν θυγατέρα μετὰ τῆς μητρὸς δεσμοῖς θὰ διείδητε ἀναμφίρρηστα τὰ μαρτύρια τῆς ἀδιασπάστου συνεχείας τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ τὰς δεινὰς συμφοράς, ἃς ὑπέστη μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

»Ἀλλὰ πρὸς πλήρη κατανόησιν τούτων ἀπαιτεῖται νὰ ἔλθητε καὶ νὰκούσητε ᾀδούσας τὰς παρθένους τῶν Ἀγράφων ἢ τοὺς βοσκοὺς τῆς Ἀκαρνανίας. Ὁ **Mézières**, ὃν σᾶς παρακαλῶ νὰσπασθῆτε ἐκ μέρους μου, δύναται νὰ σᾶς παραστήσῃ ὁποῖόν τι εἶναι τὸ τοιοῦτο ταξείδιον, ἂν διατηρῇ ἀκόμη τὴν μνήμην τῶν ἡμετέρων ἐκδρομῶν. Ἐρωτήσατέ τον, ἂν ἐνθυμῆται τὸ μέγα τῆς Νικοπόλεως θέατρον, ὅπερ ὁμοῦ εἴδομεν καὶ τὴν μαγικὴν θέαν, ἥτις ἐξετυλίσσετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, καθημένων ἐπὶ τῆς ἕδρας τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου. Ἐνώπιον ἡμῶν ἀπηύγαζεν ὡς μεταλλίνη πλὰξ ἡ θάλασσα τοῦ Ἀκτίου ὅπου πρὸ εἴκοσιν αἰώνων ἐκρίθη ἡ τύχη τοῦ κόσμου, ὑπεράνω δὲ τῶν ἡμετέρων κεφαλῶν ἠκούομεν τὴν κλαγγὴν δύο ἀετῶν, περιδινουμένων ἐν τῷ αἰθέρι, ζώντων συμβόλων δυνάμεως πρὸ πολλοῦ τεθνηκυίας. Ὑπὸ τῆς ὀξείας φωνῆς αὐτῶν ὁδηγούμενοι, ἀνεκαλύψαμεν τὰς φωλεὰς των ἐν τινι ῥωγμῇ τῶν ἐξωτερικῶν τοίχων τοῦ ἀμφιθεάτρου, καὶ ὅπως ζωγρήσωμεν τοὺς ἀετιδεῖς αὐτῶν, ἐζητήσαμεν τὴν βοήθειαν νεαροῦ βοσκοῦ, ἀκολουθοῦντος ἡμᾶς, βοσκοῦ ἔχοντος περικαλλῆ Ἀπόλλωνος μορφήν. Παρατηρήσαντες ὅμως, ὅτι ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἦσαν ἕτοιμοι νὰ ἐπιτεθῶσι καθ' ἡμῶν, δὲν τὸν ἀφίσαμεν νὰ ῥιψοκινδυνήσῃ ἐν τῷ κρημνῷ. Ἕφερον μαζί μου τυφέκιον καὶ ἐδυνάμην εὐκόλως νὰ τοὺς φονεύσω· ἀλλ' ὁ Μεζιέρ, μὴ συμμεριζόμενος τὴν πρὸς τοὺς ῥωμαϊκοὺς ἀετοὺς ἀντιπάθειάν μου, μὲ ἀπέτρεψεν. Ἐδώκαμεν ὀλίγα χρήματα τῷ Ἠπειρώτῃ νεανίσκῳ καὶ παρετήρησα, ὅτι ὁ Μεζιὲρ θαυμάζων τὴν τελειότητα τοῦ κάλλους ἐκείνου, παρετήρησεν ὡς ἀληθὴς καλλιτέχνης ὅτι τοιαύτη εὐγένεια μορφῆς, τοιαύτη ὀξύτης βλέμματος, ἦσαν ἐνδείξεις φυλετικῆς καθαρότητος ἀνατρέπουσαι πάντας τοὺς λήρους τοῦ Φαλλμεραύερ καὶ τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ.

»Ἔλθετε λοιπὸν προτοῦ μὲ καταλάβῃ τὸ γῆρας, ἐμποδίζον με νὰκολουθήσω ὑμᾶς ὡς ὁδηγὸς καὶ διερμηνεύς. Ἔλθετε καὶ θὰ εὕρητε ἐνταῦθα φίλους, οἵτινες θὰ θεωρήσωσιν εὐτύχημά

των νὰ σφίγξωσιν ἐγκαρδίως τὴν χεῖρά σας.

»Σύγγνωτε τοὺς σολοικισμούς μου!

»Ὑμέτερος ἐκ ψυχῆς
»ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΣ».

Β'.

»Ἐν Λευκάδι, τῇ 13 Ἰουλίου 1878.

»Περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος Μαρτίου, ὁ πενθερός μου Αἰμίλιος Τυπάλδος ἀπέθανεν ἐν Μουράνῳ, πλησίον τῆς Βενετίας. Ἦν λόγιος, καθηγητὴς τῆς ἱστορίας, φίλος στενὸς τοῦ Μόντη, γαμβρὸς τοῦ Μουστοξείδου, οἰκειότατος τῷ Μαντζόνῃ, τῷ Νικολίνῃ, τῷ Τωμαζαίῳ, τῷ Μανίνῃ, τῷ Φοσκόλῳ, τῷ Παρίνῃ, συγγραφεὺς διακεκριμένος, καὶ τὰ μάλιστα συντελέσας εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος.

»Ἡ κυρία Βαλλωρίτου, μονογενὴς θυγάτηρ αὐτοῦ, ἠναγκάσθη ν' ἀπέλθῃ τῆς Λευκάδος ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου, ἅμα μαθοῦσα τὴν ἀσθένειαν τοῦ πατρός της. Αὔριον δὲ ἀναχωρῶ καὶ ἐγὼ διὰ τοῦ αὐστριακοῦ, μεταβαίνων ὅπως ἴδω τὴν σύζυγον καὶ τὴν πενθερά μου· θὰ φθάσω εἰς Βενετίαν μετὰ δεκαήμερον πλοῦν, διότι τὸ ἀτμόπλοιον παραπλέον τὴν δεξιὰν παραλίαν τοῦ Ἀδρία θὰ προσεγγίσῃ εἰς πολλοὺς λιμένας, ἀπὸ τῆς Πρεβέζης, τῆς παρὰ τὸ στόμιον τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, μέχρι τῆς Πόλας, τοῦ τελευταίου λιμένος τῆς Δαλματίας. Οὕτω δὲ θὰ ἐπανίδω καὶ αὖθις τὰς αἱματοφύρτους ἀκτὰς τῆς Ἠπείρου, τὸ Ἀντίβαρι κατεχόμενον νῦν ὑπὸ τῶν Μαυροβουνίων, τὸ Δυρράχιον, τὸν πρῶτον ἀποβατήριον σταθμὸν τῶν σταυροφόρων· τὸ Κότταρον, ἐν λαμπρᾷ κείμενον θέσει, εἰς τὸν μυχὸν αὐλῶνος καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τῶν μαυροβουνιακῶν ὀρέων· τὸ Σεμενίκον, τὴν γενέθλιον πόλιν τοῦ Τωμαζαίου· τὸ Σπαλάτον, περίφημον διὰ τὸ ῥωμαϊκόν του θέατρον καὶ τὸ παλάτιον τοῦ Διοκλητιανοῦ, ὅστις ἀπεχώρησεν ἐκεῖ, ἵνα ἀποθάνῃ ἐν εἰρήνῃ, ἀφ' οὗ συνετάραξε τὸν κόσμον· τὴν Ζάραν, πρωτεύουσαν τῆς Δαλματίας, πόλιν κομψήν, ὀνομαστὴν διὰ τὸ μαρασκινόν της· τὴν Λίσσαν, ὅπου ὁ Τεγετὼφ κατεναυμάχησε τὸν ναύαρχον κόμητα Περσάνον· τὸ Κάπο δ' Ἴστρια, ὁπόθεν κατὰ τὸν μεσαίωνα μετανέστη εἰς Κέρκυραν ἡ οἰκογένεια τοῦ Καποδίστρια, ἵνα παραλίπω ἄλλους σταθμούς, ἡττονος σπουδαιότητος. Ἂν ποτε ἔλθετε εἰς Ἑλλάδα, κάμετε αὐτὸν τὸν περίπλουν καὶ δὲν θὰ μετανοήσητε.

»Ἀφ' οὗ δὲ θὰ ἐκσφενδονηθῶ οὕτω ἐκτὸς τοῦ ἐρημητηρίου μου, δὲν εἶναι ἀδύνατον παρασυρόμενος ὑπὸ τοῦ ἀτμοῦ νὰ ἔλθω καὶ εἰς Παρισίους, οὐχὶ ὅπως ἴδω τὴν ἔκθεσιν, ἀλλ' ὅπως σφίγξω τὴν χεῖρά σας καὶ γνωρίσω ἐκ τοῦ πλησίον πάντας τοὺς τιμῶντάς με διὰ τῆς ἀγάπης των.

»Ἀνάγκη ὅμως νὰ σᾶς ἐκμυστηρευθῶ, ὅτι ἀφόρητος μοὶ εἶναι ὁ θόρυβος τῶν μεγάλων πόλεων, μάλιστα δ' ὅταν εἰς αὐτὰς συρρέωσιν ὅλοι οἱ λαοὶ καὶ ὅταν ὦσιν ἡ ἀποθήκη πάντων τῶν προϊόντων τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Ἐπεθύμουν νὰ ἐπανίδω τοὺς Παρισίους, ὁποίους τοὺς ἐγνώρισα κατὰ τὴν νεότητά μου, ὁποίους τοὺς ἔβλεπον ἀπὸ τῶν παραθύρων μου, πληροῦντας τὸ Λουξεμβούργον, τὴν ὁδὸν Δελφῖνος, τὰς στοὰς τοῦ Ὠδείου, τὸ καφενεῖον Βολταίρου ἢ τὴν Καλύβην. Σήμερον ἴσως δὲν θὰ τοὺς ἀναγνωρίσω, ἐπειδὴ δ' ἐξ ἰδιοσυγκρασίας ἢ κακῆς ἕξεως, προκρίνω τὸν παλαιὸν κόσμον τοῦ νέου, πολὺ φοβοῦμαι μὴ οἱ νεώτεροι Παρισιοι δὲν ἔχωσι πλέον δι' ἐμὲ τὰ θέλγητρα τῆς παλαιᾶς πρωτευούσης τῆς Γαλλίας.

»Εὐτυχῶς θὰ δυνηθῶ ἀφ' ἑτέρου νὰ πληρώσω τοὺς πόθους μου, ἐπαναβλέπων τὸν γηραιόν μου καθηγητὴν κ. **Egger**, καὶ ἀσπαζόμενος τὸν Μεζιέρ, τὸν κ. Μιλλέρ, τὸν κ. Σιρκούρ, τὸν κ. Λεγράνδ καὶ ὑμᾶς, εἰς ὃν ὁ *Διάκος* μου ὀφείλει μέγα μέρος τῆς εὐδοκιμήσεώς του.

»Ὁ ταλαίπωρος αὐτὸς Διάκος, ἂν καὶ ἐδύνατο νὰκούσῃ τί περὶ αὐτοῦ λέγετε! Θὰ ἐσκίρτα ἐξ ἀγαλλιάσεως ἐν τῷ τάφῳ του. Ὅτε ὑφίστατο τὸν σκληρὸν τῆς σούβλας θάνατον ὑπὸ τοῦ ἀγρίου Μεχεμὲτ Κιοσὲ Βιζίρ, δὲν προεμάντευε βεβαίως, ὅτι τὸ ὄνομά του θ' ἀντήχει ποτὲ ἐν Παρισίοις καὶ ὅτι θὰ κἀθίστατο ὁ διὰ μέσου θαλασσῶν καὶ ὑπεράνω ὀρέων συνδέων ἡμᾶς ἀμφοτέρους δεσμός. Τούτου ἕνεκα μάλιστα πολλὴν ὀφείλω εὐγνώμοσύνην εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ.

»Ὑμέτερος ἐκ ψυχῆς
»ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΣ».

Γ'.

»Ἐν Λευκάδι, τῇ 30 Δεκεμβρίου 1878.

»Ἐντρέπομαι ὑμᾶς, καὶ ὄχι μόνον ὑμᾶς, ὅστις εἶσθε λίαν ἀγαθὸς καὶ εὐκολώτατα συγχωρεῖτε· ἐντρέπομαι ἐμαυτόν, πρῶτον διότι δὲν ἐξεπλήρωσα τὴν ὑπόσχεσιν, ἣν σᾶς ἔδωκα νὰ ἔλθω νὰ σφίγξω τὴν χεῖρά σας, καὶ εἶτα διότι καθυστέρησα ἐπὶ μακρὸν νὰ σᾶς γράψω. Ὑπομείνατε νὰκούσητε τὴν ἐξομολόγησίν μου καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ τύχω τῆς ὑμετέρας συγγνώμης.

»Ἅμα ἔφθασα εἰς Ἰταλίαν καὶ ἐδέησε νὰσχοληθῶ εἰς τὰ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ πενθεροῦ μου, ἣν ἐδωρησάμην τῇ Βουλῇ τῶν Ἑλλήνων, εἰς δὲ τὴν ἐργασίαν ταύτην, τὴν ἐπίπονον καὶ ἀνιαρὰν, κατηνάλωσα ἕνα περίπου μῆνα, ἤτοι τὰ τρία τέταρτα τοῦ χρόνου, ὃν ἐδυνάμην νὰ παραμείνω ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Ἡ σύνταξις τοῦ καταλόγου, ἡ μεταφορὰ τῶν βιβλίων διὰ τῶν

διωρύγων μέχρι Βενετίας, αἱ ἐνοχλήσεις τοῦ τελώνειου, μάλιστα δὲ ὁ ἀφόρητος καύσων τοῦ παρελθόντος θέρους, συνετέλεσαν νὰ προσβληθῇ ἡ ὑγιεία μου, οἱ δ' ἰατροὶ μὲ διέταξαν νὰ ἀναπαυθῶ ἐπὶ δύο ἑβδομάδας καὶ εἶτα νὰ ἐπιστρέψω εἰς Ἑλλάδα προτοῦ νὰ ἐπέλθωσι τὰ πρῶτα ψύχη τοῦ χειμῶνος.

»Ἵνα κατοήσητε δεόντως τὸ τελευταῖον τοῦτο παράγγελμα, πρέπει νὰ μάθητε ὅτι ἀπὸ τριῶν περίπου ἐτῶν ὑποφέρω πολὺ ἐκ νευρικῆς νόσου, ἥτις ἐπιτείνεται καὶ καθίσταται ἐπικίνδυνος ἐκ τοῦ ψύχους. Ἡ ἀσθένεια αὕτη εἶναι, ὡς τὴν ὠνόμαζεν ὁ κ. Bouchut, καρδιακὴ νεύρωσις, ἐγκεντρισμένη εἰς μικρὰν ἀτέλειαν τῶν καρδιακῶν λοβῶν, τὴν ἔχω δὲ ἀπὸ τριάκοντα περίπου ἐτῶν· προῆλθε δ' ἐκ τῶν προσπαθειῶν καὶ τῆς ἀγωνίας ἣν ὑπέστην κατὰ τὸ 1845, ὅπως σώσω ἕνα φίλον μου, παρασυρθέντα ἐκ τῆς παλιρροίας τοῦ ὠκεανοῦ, ἐν ταῖς ἀκταῖς τῆς Γερσέης.

»Ἡ μικρὰ ὅμως αὕτη ὀργανικὴ πάθησις οὐδέποτε μ' ἐκώλυσε νὰ ἱππεύω ἵππους θυμοειδεστάτους, ἢ νὰ κυνηγῶ πέρδικας ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ὀρέων, ἢ νὰ διατρέχω πεζῇ ὅλην τὴν Σκωτίαν, ὅλην τὴν Ἑλβετίαν καὶ ὅλην τὴν Τιρολίαν. Δὲν εἶχον ἐννοήσει αὐτὴν καὶ διήλθομεν ὁμοῦ πάσας τὰς περιπετείας παραχώδους βίου, ἀναμέστου συγκινήσεων, κινδύνων καὶ θυελλῶν. Ἀλλ' οἱ ἰατροὶ τὸ εἶπον καὶ ἐδέησε νὰ τοὺς πιστεύσω.

»Τὸ πρῶτον προσεβλήθην ὑπὸ συχνοτάτων καὶ ἰσχυροτάτων παλμῶν κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου. Ἡ μεγάλη ἔξαψις, ἥτις μὲ κατεῖχεν ἐπὶ δύο μῆνας· ἡ νευρικὴ κόπωσις ἐκ τῆς ἀπαγγελίας, διαρκεσάσης ἐπὶ μίαν ὥραν, καθ' ἣν ἤμην ἠναγκασμένος νὰ ὑψῶ τὴν φωνήν, ὥστε ν' ἀκούηται μέχρι τῶν ἄκρων τῆς πλατείας τοῦ Πανεπιστημίου· ἡ ἐξ ἀπροσδοκήτου θριάμβου μέθη, αἱ κραυγαί, οἱ λυγμοί, αἱ ἔξαλλοι ἐπευφημίαι λαοῦ, τὸ πρῶτον ἀκούοντος ἐν γλώσσῃ καταληπτῇ αὐτῷ τὴν αἱματηρὰν ἱστορίαν τῆς ἐθνικῆς του ἀναγεννήσεως, πάντα ταῦτα ἔπληξαν καιρίως τὰ δυστυχῆ νεῦρά μου, καὶ ὅτε κατῆλθον τοῦ βήματος δύο ἰατροὶ ἐβεβαίωσαν, ὅτι ἡ καρδία μου ἐπάλλετο ἑκατὸν ἑξήκοντα φορὰς κατὰ λεπτόν.

»Ἀπὸ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐβασανιζόμην ἀδιαλείπτως ὑπὸ παλμῶν, οἵτινες καίπερ ὀχληρότατοι δὲν μὲ ἐμπόδιζον ὅμως ἀπὸ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἀπολαύσεως τοῦ βίου. Ἀλλὰ νῦν οἱ μὲν παλμοὶ ἐκεῖνοι σχεδὸν ἐξέλιπον, τοὺς ἀντικατέστησαν δὲ φοβεροὶ ἀποπνιγμοί, οἵτινες μὲ προσβάλλουσιν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὸν χειμῶνα μόνον, καθιστάντες ἀνιαρὸν τὸν βίον μου. Μὲ καταλαμβάνει σπασμὸς τῶν πνευμόνων τόσον ἰσχυρός, ὥστε καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἀπορῶ πῶς δύναμαι νὰ ντέχω· διαρκεῖ ἐπὶ μίαν ὥραν περίπου, ἀλλ' οὔτε πόνον τινὰ αἰσθάνομαι, οὔτε ἐπέρχεται ἐπαισθητή τις καρδιακὴ διατάραξις. Ὁ ἰατρός μου ἰσχυρίζεται, ὅτι εἶναι ἁπλῆ νεύρωσις καὶ ὅτι βεβαίως θὰ θεραπευθῶ· ἐγὼ ὅμως δὲν τὸν πιστεύω, καὶ ἐνδομύχως εἰμὶ πεπεισμένος, ὅτι πολὺ ταχέως θὰ χωρισθῶμεν ἐσαεί.

»Ὁ ἰατρὸς κ. Bouchut ἐν τῇ ἐξαιρέτῳ αὐτοῦ μονογραφίᾳ περὶ νευρώσεων, διατείνεται ὅτι οἱ ποιηταὶ προσβάλλονται μοιραίως ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης. Ἐπεθύμουν λοιπὸν νὰ τὸν συμβουλευθῶ προσωπικῶς ἐν Παρισίοις, καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ θὰ ἐπεκαλούμην τὴν μαρτυρίαν ὑμῶν καὶ τοῦ Μεζιέρ, ἵνα ἀποδείξω τὴν ποιητικήν μου ἰδιότητα, ἀλλ' ἐφοβήθην τὴν ἐκ τοῦ σιδηροδρόμου κόπωσιν, τὸν μέγαν τῆς ἐκθέσεως τάραχον, μάλιστα δὲ τὰς ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολάς, ἐξ ὧν πρὸ πάντων προέρχονται οἱ παροξυσμοὶ τῆς νόσου.

»Ἀφ' οὗ ἀπώλεσα τὴν εὐκαιρίαν ταύτην τοῦ νὰ σᾶς ἴδω, εἶνε πιθανόν, ὅτι ἐκτὸς ἂν θεραπευθῶ ἐκ τῆς νόσου, θὰ συναντηθῶμεν πλέον μόνον ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰωσαφάτ.

»Αὕτη εἶναι ἡ ἐξομολόγησίς μου· ὅθεν μὴ ἔχετε παράπονον ἐναντίον μου, ἀλλὰ βεβαιώθητε ὅτι μεγάλως θλίβομαι, διότι τόσον ἐγγὺς τῶν Παρισίων εὑρισκόμενος δὲν διέβην τὰς Ἄλπεις, οὐχὶ ὅπως θαυμάσω τὴν Ἔκθεσίν σας, ἀλλ' ὅπως ζητήσω παρ' ὑμῖν τὴν παραμυθίαν, ἧς ἡ τάλαινα καρδία μου μεγίστην ἔχει ἀνάγκην.

»Λέγω τοῦτο, καὶ τὸ λέγω πρὸς ὑμᾶς, γινώσκων ὅτι ἐννοεῖτε τὸν πόνον μου. Ὁ υἱός μου Αἰμίλιος, νέος εἴκοσι καὶ ἑνὸς ἐτῶν μόλις, ὑπέστη ἐσχάτως τὰς ἐξετάσεις του ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἰένης καὶ ἀνεκηρύχθη διδάκτωρ cum laude magna τῶν φιλοσοφικῶν καὶ μαθηματικῶν ἐπιστημῶν. Ἀλλ' ὁ πρὸς τὴν σπουδὴν ἔρως του ἔβλαψεν ὑπερβαλλόντως τὴν ὑγείαν αὐτοῦ, καὶ ἑπόμενος τῇ συμβουλῇ τῶν ἰατρῶν μετέβη ἀμέσως μετὰ τῆς μητρός του εἰς Μαδέραν, ὅπου θὰ διαμείνῃ ὅλον τὸν χειμῶνα. Ἐλπίζομεν, ὅτι ὑπὸ τὸ βαλσαμῶδες ἐκεῖνο κλίμα θὰ ἀνακτήσηται τὴν ὑγείαν του. Ἀλλὰ ποῦ νὰ εὕρω τόσην ὑπομονήν, ὥστε νὰ περιμένω ἕως τότε!

»Καίτοι ὑπὸ τοιαύτης βαθείας θλίψεως κατέχεται ἡ ψυχή μου, ἐδημοσίευσα ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τῆς *Ἑστίας* μικρὸν εἰδύλλιον, ὅπερ *βεβαίως* θὰ ἀναγνώσητε, καὶ ὅπερ προδήλως δὲν φαίνεται ἀπόρροια βαρυαλγούσης καρδίας. Ἐπιγράφω αὐτὸ *Καλογιάννον*, ἀνεγνώσθη δὲ καὶ ἐπανεγνώσθη εὐχαρίστως, οὐ μόνον ἕνεκα τῆς πρωτοτυπίας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν δύναμιν καὶ τὸ εἰκονικὸν τῆς δημώδους γλώσσης, ἥτις ὁλοὲν πλουτιζομένη καὶ ἀναπτυσσομένη, εἶναι πλέον εἰς κατάστασιν νὰ ἐπιλαμβάνηται οἱουδήποτε θέματος.

»Οὕτως ἐγὼ σκέπτομαι. Ποιηταὶ βεβαίως θὰ ὑπάρχωσι πάντοτε ἐν Ἑλλάδι, ὡς θὰ ὑπάρχωσι πάντοτε ἴα καὶ ἀηδόνες. Ἀλλὰ χαίρω πιστεύων, ὅτι μετὰ τριάκοντα ἐτῶν κόπους, δοκιμασίας, ἀγῶνας κατώρθωσα νὰ καταρτίσω ἐξ ὕλης ταπεινῆς καὶ ἀπερριμμένης ὡς ἀχρήστου τὸ ὄργανον δι' οὗ θὰ δύνανται νὰ ψάλλωσι καὶ διατυπώνωσι τὰς ἐμπνεύσεις των.

»Καὶ πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς ὑπολείπεται ἀκόμη ἐργασία. Ἀλλ' ὑμεῖς, ὁ Μεζιέρ, ὁ Λεγράνδ δὲν θὰ ἐγκαταλίπητε τὸ μόλις ἀρξάμενον ἔργον. Εἶναι ὡραία ἡ γλῶσσα αὕτη καὶ ἀξία τῆς ἀγάπης σας, ἀλλ' ὁμοιάζει μὲ τὰ ἄνθη τῶν ἀγρῶν, ἅτινα δὲν μεταφυτεύονται. Ἔλθετε λοιπὸν νὰναπνεύσητε τὸ ἄρωμά της εἰς τὴν γενέθλιον γῆν αὐτῆς καὶ θὰ πεισθῆτε περὶ τούτου.

»Ὑμέτερος ἐκ ψυχῆς:

»ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ».

Διατί δὲν καλλιεργοῦσιν οἱ νέοι Ἕλληνες

ΤΗΝ ΔΗΜΩΔΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ;

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 394.

Δεύτερον αἴτιον τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς δημώδους Ἑλληνικῆς εἶνε ἀναμφιβόλως καὶ τοῦτο ὅτι δὲν νομίζεται εὐπρεπὲς νὰ μεταβῇ αὐτῆς μέρος τι, ἔστω μικρὸν ἢ μέγα, εἰς τὴν γραφομένην. Συμβαίνει δηλ. παρ' ἡμῖν τὸ θαυμαστὸν ὅτι γράφοντες δὲν σκεπτόμεθα οὐδ' ἐξετάζομεν συνήθως πῶς λέγεται ἢ πῶς συντάσσεται τοῦτο ἢ ἐκεῖνο παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ πῶς ἐλέγετο ἢ πῶς συνετάσσετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν. Οὕτω δὲ κατήντησεν, ὥστε οὐδεὶς ἀνθρώπων νὰ δύνηται σήμερον νὰ γράψῃ ὀρθῶς οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον, ἂν μὴ ἔχῃ ἱκανὴν γνῶσιν τῆς ἀρχαίας, καὶ τὸ χειρότερον ὅτε οὐδὲ νὰ ἐννοήσῃ πάντα τὰ ὑφ' ἡμῶν γραφόμενα ὀρθῶς δύναται ἄνευ τῆς γνώσεως τῆς ἀρχαίας· καὶ τὸ ἔτι ἀτοπώτερον ὅτι ὅσῳ τις μᾶλλον τὴν γραφομένην γλῶσσαν κανονίζει κατὰ τὰ παλαιότατα πρότυπα καὶ δὴ ὅσῳ ἐντελέστερον παραμελεῖ τῆς συνήθους ἡμῶν λαλιᾶς καὶ ἀπομακρύνεται ἀπ' αὐτῆς, τοσούτῳ εὐπρεπέστερον νομίζεται ὅτι γράφει. Οὕτως ἀπό τινος χρόνου ἀρχίζουσί τινες νὰ γράφωσι τὸν ἁπλοῦν μέλλοντα ἀντὶ τοῦ συνθέτου, τὸ ἐστὶν ἀντὶ τοῦ εἶνε, πολλάκις καὶ ἀπαρέμφατόν τι ὡς ἥδυσμα λαμπρὸν προσφέρουσιν ἡμῖν καὶ οὐδὲ τῆς εὐκτικῆς αὐτῆς ἀπέχονται, τῆς γενικῆς ἀπολύτου ἐπὶ τῶν διαφορωτάτων σχέσεων κατάχρησις γίνεται [1], καὶ σχεδὸν πᾶσα ἡ σύνταξις τῆς ἀρχαίας γλώσσης μετὰ τῶν πολυπλόκων αὐτῆς σχημάτων εἰσάγεται κατὰ μικρόν, κ.τ.τ., ὥστε μὰ τὴν ἀλήθειαν δὲν εἶνε παράδοξον, ἂν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον βαίνοντες παραλάβωμεν ἡμέραν τινὰ καὶ τὴν κατ' αἰτιατικὴν τοῦ ἀπαρεμφάτου σύνταξιν καὶ οὕτω καταντήσωμεν *μιὰ γαρὰ* εἰς τὴν κοινὴν ἢ καὶ τὴν νεωτέραν Ἀττικήν. Τοῦτο κατά τινας ἴσως θὰ εἶνε ἡ ἄκρα τελειότης τῆς νέας Ἑλληνικῆς, καθ' ἡμᾶς δὲ θὰ εἶνε μεγάλη ἐθνικὴ συμφορά. Διότι οὕτω κίνδυνος εἶνε νὰ διαιρεθῶμεν ὅπως οἱ παλαιοὶ Αἰγύπτιοι καὶ Ἰνδοὶ κλπ. εἰς διαφόρους τάξεις σινικοῦ τείχους ἐγειρομένου μεταξὺ τῶν τάξεων τούτων. Τῆς ἀρχομένης δὲ διαιρέσεως ταύτης παρατηροῦμεν τὸ λυπηρὸν σύμπτωμα ὅτι βιβλία ἢ φύλλα ἄξια νὰ φωτίσωσι τὸ ἔθνος δὲν ἐπιδίδουσι· τοὐναντίον δὲ φύλλα ὁλεθρίως ἐπὶ τὸν λαὸν ἐπιδρῶντα, διὰ τὸν μόνον λόγον ὅτι γράφονται ἐν γλώσσῃ ἐντελῶς καταληπτῇ τοῖς πολλοῖς προβαίνουσι τάχιστα εἰς ἀκμήν, κατὰ χιλιάδας ἱκανὰς ἐκτυπούμενα. Καὶ ὅμως αὐτοὶ ἡμεῖς ἀναγκάζομεν τοὺς πολλοὺς νὰναγινώσκωσιν αὐτά, ὅταν τὰ χρήσιμα καὶ νὰ ἐξευγενίσωσι τὸν λαὸν δυνάμενα προσπαθῶμεν νὰ γράφωμεν ἐν γλώσσῃ ἀκαταλήπτῳ τοῖς πολλοῖς. Διότι ὅτι ἡ γνωστὴ τοῖς πολλοῖς γλῶσσα οὐχὶ τὰ πράγματα μόνα προσελκύουσι τοὺς ἀναγνώστας τῶν φύλλων τούτων, ἐπείσθημεν ἐσχάτως δώσαντες εἰς τακτικώτατον ἀναγνώστην τῶν τοιούτου εἴδους ἐφημερίδων ἄλλο τι βιβλίον κοινῆς μὲν καὶ εὐτραπέλου ὕλης ἀλλ' ἐν γλώσσῃ ὑπό τι καθαρευούσῃ, καὶ παρατηρήσαντες ὅτι ἀφοῦ ἀνέγνωσεν ὀλίγον ἔθηκεν αὐτὸ κατὰ μέρος. Ἀγωνιζόμενοι λοιπὸν παντὶ τρόπῳ νὰ καταστήσωμεν τὴν γραφομένην γλῶσσαν *εὐγενεστέραν*, ἀφίνομεν νὰ γίνηται ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς *ἀγενέστερος*. Ὡς πολύτιμον ἀληθῶς τὸ τίμημα τῆς ἐξευγενίσεως καὶ καθαρότητος ταύτης! Ἂν ἐγράφομεν ὅπως ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς περίπου, τ.ἔ. σαφῶς τοῖς πᾶσι, βεβαίως δὲν θὰ ὦρμων οὗτοι σήμερον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν παν θεῖον καὶ ἀνθρώπινον ἐμπαιζουσῶν τούτων σατυρῶν.

Ἀλλὰ δὲν εἶνε μόνος οὗτος ὁ λόγος, δι' ὃν δὲν συμφέρει νὰ ἐπιμένωμεν ἀντικαθιστῶντες πάντοτε τὰ Ἑλληνικὰ μὲν ἀλλ' οὐχὶ ἀρχαῖα καὶ δόκιμα διὰ τῶν ἀρχαίων καὶ δοκίμων, ἔνε καὶ ἄλλος μεγίστην ἔχων διὰ τὸν ἐθνισμὸν ἡμῶν σημασίαν. Πάντα τὰ πλησίον ἡμῶν ἔθνη, πρὸς ἃ ἀγωνιζόμεθα τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα, ἐπέρχονται καθ' ἡμῶν οὐχὶ μετ' ἀρχαιοπινοῦς καὶ δυσχρήστου γλώσσης, ἀλλὰ μετὰ ζώσης

---

1 Ἐν ᾗ κατοικῶ οἰκίᾳ, ὑπάρχει καί τις παῖς φοιτῶν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον καὶ μανθάνων γραμματικήν. Οὗτος μελετῶν ἡμέραν τινὰ ἔλεγε τάδε· «ὁ τόνος τίθεται ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης μ ἀ κ ρ ᾶ ς οὐ σ ί α ς ἐ π ὶ τ ῆ ς λ η γ ο ύ σ η ς» ἀντὶ «μακρᾶς οὔ σ η ς τ ῆ ς λ η γ ο ύ σ η ς». Ἐρωτῶμεν τώρα ἐσφάλετο ἄρα ὁ παῖς ἢ ὁ σοφολογιώτατος συγγραφεύς, ὅστις εἰ καὶ ἔγραφε γραμματικὴν διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα (ἐν ᾗ ὅμως καὶ ὁ δυϊκὸς καὶ ἡ β' Ἀττ. κλίσις διαπρέπουσι) δὲν ἀνέλυσεν ὅπως ἔπρεπεν!

καὶ ἀφ' ἑαυτῆς ὡς εἰπεῖν παρεχομένης. Εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι ὅσῳ εὐκολωτέρα εἰς ἐκμάθησιν καὶ χρῆσιν γλῶσσά τις εἶνε, τοσούτῳ ἀποτελεσματικώτερον μάχεται πρὸς τὰς ἀντιπόλους. Ἀλλὰ περὶ εὐκολίας περὶ τὴν χρῆσιν τῆς γραφομένης νέας Ἑλληνικῆς οὐδὲ λόγος δύναται νὰ γίνῃ, ἐφ' ὅσον, ἵνα γράψῃ τις καὶ λαλήσῃ ὀρθῶς αὐτήν, θὰ ἔχῃ ἀνάγκην ἀπαραίτητον τῆς σπουδῆς οὐχὶ μόνον ταύτης ἀλλὰ καὶ ἄλλης μακρῷ δυσχερεστέρας, τῆς ἀρχαίας.

Ἀλλ' ἀναμφιβόλως τὸ μέγιστον συμφέρον τῆς μονιμοποιήσεως καὶ μὴ περαιτέρω γιγαντιαίας μεταβολῆς τῆς γλώσσης ἔχουσιν αὐτοὶ οὗτοι οἱ κύριοι συγγραφεῖς. Τῶν πλείστων δηλ. γραφομένων βιβλίων τὸ περιεχόμενον δὲν εἶνε βεβαίως τοιοῦτον, ὥστε νὰ μὴ φοβῶνται θάνατον, ὅταν δὲ διὰ τῆς ἀδιαλείπτου μεταβολῆς, ἣν ὀνομάζουσι πρόοδον τῆς γλώσσης, κατορθωθῇ ὥστε καὶ ἡ μορφὴ αὐτῶν νὰ παρουσιάζηται τοῖς ἀναγνώσταις ἀήθης, τότε βεβαίως θὰ λησμονηθῶσι καθ' ὁλοκληρίαν, ὅπως σχεδὸν λησμονοῦνται ἡ ἀρχίζουν νὰ λησμονῶνται οἱ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος καὶ ἔτι βραδύτερον ἀκμάσαντες Ἕλληνες συγγραφεῖς, διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον ὅτι ἐκτὸς τοῦ περιεχομένου προσκρούομεν καὶ πρὸς τὴν διάφορον γλῶσσαν. Ἂν δὲ ὁ ἔμπειρος καὶ τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς Βυζαντιακῆς καὶ τῆς κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας ἐν χρήσει γλώσσης κατορθώνῃ νὰ μελετᾷ αὐτούς, δὲν πράττει βεβαίως αὐτὸ ἐπ' ἴσης ὁ οὐδὲ τὴν σήμερον γραφομένην ἱκανῶς ἠξεύρων.

Ἀλλὰ δὲν εἶνε μόνον ἀσύμφορος, εἶνε καὶ αὐτὸ τοῦτο ἀδύνατος ἡ τάσις αὕτη, ὅπως ἤδη ἀπεδείχθη πειραματικῶς. Ἀπὸ τοσούτων ἐτῶν γράφονται — καὶ ταῦτα ἐν γλώσσῃ ἧττον ἀφισταμένῃ τῆς δημώδους — καὶ ἀναγινώσκονται τόσα καὶ τόσα καὶ ὁ λαὸς παρέλαβεν ἀληθῶς πλείστας *λέξεις* ἀλλὰ καὶ μόνον λέξεις, οὐχὶ *τύπους καὶ συντάξεις*. Τοῦτο δ' ἔχει φυσικὸν λόγον· διότι μεταξὺ τῆς εἰσαγωγῆς λέξεων καὶ τῆς εἰσαγωγῆς τύπων ξένων ἡ ἀρχαίων ὑπάρχει ὑπερβαλλόντως μεγάλη διαφορά. Λέξεις οἷον τὸ σύνταγμα, ἡ ἐφημερίδα, τὸ ξενοδοχεῖο(ν), ἡ νομαρχία, ἡ ἀστρονομία ὅπως λέγουσι πολλοὶ τὴν ἀστυνομίαν, τὸ Γυμνάσιο(ν) ἐννοῶ, ὑπόληψις, ἐργάζομαι, κ.τ.τ. ἅτε συνδεόμεναι ἑκάστῃ πρὸς ἔννοίας καὶ πράγματα ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο τοῖς πολλοῖς γνωριζόμενα ἐννοοῦνται καὶ εὐκόλως μανθάνονται, ἐνῷ τύπος τις π.χ. τῆς εὐκτικῆς ἢ τῆς ἀπαρεμφάτου, ἡ γενικὴ ἀπόλυτος κ.τ.τ. τὸ σχῆμα τῆς ἔλξεως ἡ σύνταξις τῶν ὑποθετικῶν λόγων κ.τ.τ. οὐχί. Διότι *ταῦτα δὲν εἰσὶ ἔκνοιαι παριστῶσαί τι, ἀλλὰ τύποι κενοὶ* ἐν οἷς ἐντιθέμεναι *τροποποιοῦνται* αἱ διὰ τῶν λέξεων ἐκφραζόμεναι ἔννοιαι. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ ἄπειρος τῆς ἀρχαίας δὲν δύναται νὰ ἐνίδῃ ἐν τῷ ἑνὶ τύπῳ π. χ. τῷ ἀπαρεμφάτῳ, τῷ ἁπλῷ μέλλοντι, ἐν τῷ ἑνὶ σχήματι καὶ τῇ ἰδιοτρόπῳ συντάξει τῆς ἀρχαίας κ.τ.τ. ἓν τι ἁπλοῦν, ἀλλ' ὁσάκις καὶ ἂν ἀναγνώσῃ ἢ ἀκούσῃ τὸν τύπον ἢ τὴν σύνταξιν ταύτην ἐν διαφόροις λέξεσιν ἀγνοεῖ αὐτόν, π.χ. ἀγαπᾶν, λέγειν, ἐποιησάμην, ἐσωσάμην, μαθήσομαι, λέξω κ.τ.τ. Οὐδ' ὑπάρχει βεβαίως ἐλπὶς νὰ μάθῃ τὴν δύναμιν ἑκάστου τούτων, ἂν μὴ ἱκανῶς σπουδάσῃ τὴν ἀρχαίαν. Ὅτι δὲ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ σπουδάσωσί ποτε *πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ Ἕλληνες* τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, δὲν ἔχει, νομίζομεν, πολλὴν ἀνάγκην ἀποδείξεως. Ὥστε ἂν παραδεχθῶμεν τὸν ἀνώτατον ὅρον, ὅτι εἰς ἐκ τῶν ἑκατὸν θὰ μανθάνῃ ὁπωσδήποτε τὴν ἀρχαίαν, ἔχομεν 99 % οἵτινες δὲν θὰ δύνανται νὰ ἀναγινώσκωσιν ὅ,τι ἐν οὕτως αἰθεροβάμονι γλώσσῃ γράφεται. Οἱ πολλοὶ δὲν πηδῶσιν οἷα οἱ κκ. συγγραφεῖς πηδήματα, μάλιστα ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς τύπους. Ἵνα οὗτοι δυνηθῶσι νὰ φθάσωσι *τὴν παροῦσαν τῆς γλώσσης κατάστασιν*, ἀνάγκη πρῶτον νὰ καταστῇ ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις παρ' ἡμῖν ὑποχρεωτικὴ καὶ ἐν τοῖς πρόγραμασιν ὅπως ἐν τοῖς νόμοις εἶνε· δεύτερον νὰ μὴ σπεύδῶσιν ὅσοι γράφουσιν εἰς μεταβολὰς καὶ εἰσαγωγὰς καινοφανῶν τύπων καὶ συντάξεων, ἐνθυμούμενοι ὅτι δὲν εἶνε *αὐτοὶ* ἀπόλυτοι κύριοι νὰ μεταβάλλωσι *καθαρίζοντες* κατὰ τὸ δοκοῦν *τὴν γλῶσσαν τοῦ ἔθνους*, ὅτι ἡμεῖς *οὐδὲ γράφομεν οὔτε λαλοῦμεν τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ἀλλ' ὅτι μόνον παραλαμβάνομεν ἐκ τῆς τῶν παλαιῶν γλώσσης* ὅ,τι *δὲν ἔχει ἡ νέα, κρίνεται δ' ἀναγκαῖον ν' ἀποκτήσῃ, ὅτι ζῶμεν οὐχὶ ἐν τοῖς παλαιοῖς, ἀλλ' ἐν τοῖς παροῦσι χρόνοις καὶ δὴ ὅτι γράφομεν καὶ λαλοῦμεν τὴν παροῦσαν νέαν Ἑλληνικὴν συμπεπληρωμένην*. Ταῦτα ἐνθυμούμενοι δὲν θὰ ἀπαιτῶσι τοῦ λοιποῦ ὅπως πάντα παρ' ἡμῖν κανονίζωνται κατὰ τὰ παλαιά, ἀφοῦ οὐχὶ θέματα γράφομεν εἰς ἐπίδειξιν τοῦ πόσον ἐνοήσαμεν καὶ ἐπιτηδείως δυνάμεθα νὰ μεταχειριζώμεθα τοὺς ἀρχαίους τύπους καὶ τὰς συντάξεις, ἀλλὰ βιβλία ἢ ἐφημερίδας *χάριν τῶν νῦν Ἑλλήνων*.

Ἔπειτα ἀφοῦ θέλομεν νὰ μιμώμεθα τοὺς παλαιούς, διατί δὲν ἀκολουθοῦμεν τῷ παραδείγματι αὐτῶν καὶ ἐν τούτῳ, οἵτινες οὐχὶ ἀσαλεύτως κατὰ πάντας τοὺς χρόνους τοὺς αὐτοὺς φθόγγους καὶ τύπους καὶ τὴν αὐτὴν ἀεὶ ποτε σύνταξιν μετεχειρίζοντο ἀλλὰ μετὰ τῶν παραλλασσόντων χρόνων καὶ τρόπων καὶ ἠθῶν συμμετέβαλλον καὶ τὴν γλῶσσαν; μήπως οἱ Ἀττικοὶ ἐλάλουν ὅπως ὁ Ὅμηρος ἢ ὁ Δημοσθένης ἀκριβῶς ὅπως ὁ Αἰσχύλος ἢ ὁ Πολύβιος ὅπως ὁ Πλάτων; Διατί ἡμεῖς σήμερον καὶ καλὰ νὰ ὀφείλωμεν νὰ μεταβάλλωμεν διαρκῶς τὴν γλῶσσαν ἡμῶν τὴν γραφομένην μέχρις οὗ ἐφαρμόσῃ πρὸς τὴν ἀρχαίαν; ποῦ κεῖται τὸ ἄγιον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τὸ καθιστῶν ἀναγκαίαν τὴν ταύτισιν ταύτην; Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι οἱ τὸν ἁπλοῦν μέλλοντα, τὰς ἀπαρεμφάτους, τὴν γενικὴν ἀπόλυτον κ.τ.τ. πειρώμενοι νὰ εἰσάγωσι καὶ καθόλου οἱ ὅσον ἔνεστιν ἀκριβέστατα νὰ κανονίζωνται τὰ καθ' ἡμᾶς πρὸς τὰ παλαιὰ ἐπιθυμοῦντες δὲν ἁμαρτάνουσιν ὀλιγώτερον τῶν ἀξιούντων νὰ ῥίψωμεν τὴν γραφομένην τώρα γλῶσσαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ νὰ γράφωμεν τοῦ λοιποῦ τὴν ῥακώδη καὶ πρὸς οὐδὲν ἐξαρκοῦσαν *ῥομέικην γλῶσσαν*. Διατί ἡμεῖς δὲν θέλομεν νακολουθῶμεν τῇ χρυσῇ μέσῃ ὁδῷ ὅπως ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς ἐδίδαξεν ἡμᾶς; διατί ἡμεῖς μάλιστα πάντων τῶν ἄλλων εἴμεθα τόσον ἀσεβεῖς πρὸς τὰ πατρῷα καὶ ἐν πᾶσιν ἄστατοι καὶ ῥιζοσπαστικοί;

Ἐκτὸς πάντων τούτων δὲν δυνάμεθα πολλὰ νὰντικαταστήσωμεν ἄνευ βίας καὶ βλάβης μεγάλης. Οὕτω π. χ. γράφουσι σήμερον ἐφημεριδογράφοι τινὲς τὸν ἁπλοῦν μέλλοντα *ἐλεύσεται, γράψω*, ἀποβήσεται κ.τ.τ. ἀντὶ τοῦ *θὰ ἔλθῃ, θὰ γράψω, θὰ ἀποβῇ*. Δὲν παρατηροῦσιν ὅμως ὅτι μάτην ἀγωνίζονται νὰπωθάλωσι τὸ *θά*, διότι μένει καὶ θὰ μένῃ εἰς ἔκφρασιν τοῦ διαρκοῦς μέλλοντος *θὰ γράφω, θὰ ἔρχωμαι* κ.τ.τ., ἃ κατ' οὐδένα τρόπον θὰ δυνηθῶσι νὰ παραστήσωσι διὰ τοῦ ἁπλοῦ μέλλοντος γράψω, ἐλεύσομαι ἢ εἶμι, διότι ταῦτα ἀντίκεινται καθ' ὁλοκληρίαν τῷ περὶ γλώσσης αἰσθήματι ἡμῶν καὶ δὲν θὰ ἐννοήσωσιν ὀρθῶς οἱ ἀναγνῶσται. Ὁμοίως γράφουσι τὸ *ἐστὶν* ἀντὶ τοῦ *εἶνε*, ὅπερ ἐπίσης φαίνεται ματαιοπονία, ἐφ' ὅσον δὲν ἀποφασίσουν νὰ γράφωσι καὶ τὸ *εἰσὶν* ἀντὶ τοῦ *εἶνε* καὶ τὸ *ἐστέ* ἀντὶ τοῦ *εἶστε* κ.τ.τ. Τούτῳ δὲ δὲν φαίνονται πρόθυμοι νὰ ἐπιχειρήσωσιν· ἀλλ' ἀφοῦ τὸ *εἶνε* θὰ μένῃ ὡς πληθυντικὸν καὶ τὸ *εἶστε* ἢ *εἶσθε* καὶ τὸ *εἴμεθα* κ.τ.τ. ὁμοίως, διατί νὰ μὴ μένῃ τὸ *εἶνε* καὶ ὡς ἑνικόν;

Πρὸς δὲ τούτοις παρατηρεῖται ὅτι ἡ τάσις τοῦ νὰ μεταχειριζώμεθα τὰ ὅσον τὸ δυνατὸν ἀπέχοντα τῆς συνήθους, καὶ ἂν ἀκόμη εἶνε ἑλληνικώτατα, παράγει ἡμᾶς, εἴτε μὴ θέλοντας εἴτε ἀδυνατοῦντας νὰ κάμωμεν χρῆσιν τῶν ἀρχαίων τύπων καὶ συντάξεων, εἰς σφάλματα ποικιλώτατα, ἃ δὲν θὰ *ἐπράττομεν* ἀναμφιβόλως, ἂν ἠθέλομεν νὰ γράφωμεν τὰ οὐχ ἧττον Ἑλληνικὰ γνωστὰ δὲ τοῖς πᾶσι τῆς νέας Ἑλληνικῆς. Πάντες δ' ὁμολογοῦσιν ὅτι ἀπείρῳ προτιμότερον νὰ κοινολεκτῇ τις ἢ νὰ διαστρέφῃ τὰ τῆς ἀρχαίας τ.ἔ. προτιμότερον νὰ μεταχειρίζηται τὰ τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ ἢ τὰ *οὐδέτερα* οὔτε ἀρχαίᾳ οὔτε νέᾳ ἰδιάζοντα.

Ἀλλὰ λέγουσιν ἡμῖν ὅτι εἶνε αἰσχύνη, ἀφοῦ κατὰ τοὺς αἰῶνας τῆς ἀμαθείας καὶ τοῦ σκότους εἴχομεν πάντοτε τὴν ἀρχαίαν γραμματικὴν ἀνὰ χεῖρας καὶ ἐν τοῖς σχολείοις, σήμερον ἐν τῷ αἰῶνι τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν φώτων νὰ θέλωμεν νὰντικαταστήσωμεν αὐτὴν δι' ἄλλης πενεστέρας. Ταῦτα δ' ὅμως οὐδεμίαν καθ' ἡμᾶς ἔχουσι βαρύτητα, διότι τότε δὲν εἴχομεν ἀληθῶς ἄλλην ἢ τὴν ἀρχαίαν γραμματικήν, ἀλλ' οὐδ' ἄλλην ἢ τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, καὶ ἐπειδὴ οὐδὲ ταύτην εἴχομεν εἰ μὴ ὀλίγοι τινὲς σοφολογιώτατοι, δῆλον ὅτι τὸ *ἔθνος ἡμῶν* κατὰ τοὺς εὐτυχεῖς ἐκείνους τῆς ἀρχαίας γραμματικῆς αἰῶνας *οὐδεμίαν εἶχε γραφομένην γλῶσσαν*. Τίς δ' ἀμφιβάλλει ὅτι τὰ μέγιστα τῶν ἀτυχημάτων ἡμῶν προῆλθον ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως μιᾶς τοιαύτης γλώσσης, ἅτε μετ' αὐτῆς καθόλου τῆς ἐλλείψεως πάσης ὑγιοῦς παιδείας παρὰ τοῖς πολλοῖς συμπαρομαρτούσης;

Ἐλπίζομεν ὅτι δὲν θὰ θελήσῃ τις νὰ παρερμηνεύσῃ τἀνωτέρω καὶ νὰ ὑπολάβῃ ὅτι ἡμεῖς κηρύττομεν δι' αὐτῶν τὸν πόλεμον κατὰ τῆς σπουδῆς τῆς ἀρχαίας γραμματικῆς καὶ γλώσσης καὶ κατὰ τῆς γραφομένης ἡμῶν γλώσσης, συνηγοροῦμεν δὲ ὑπὲρ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς *ῥομέικης γλώσσας*. Τὴν ἐνδελεχῆ μελέτην τῶν παλαιῶν νομίζομεν τοσούτῳ μᾶλλον ἀναγκαιοτέραν εἰς πάντας καὶ εἰς αὐτοὺς ἔτι τοὺς δημοδιδασκάλους, ὅσῳ πληρεστέρα καὶ λυπηροτέρα εἶνε παρ' ἡμῖν ἡ ἔλλειψις ἀξιολόγου νέας Ἑλληνικῆς φιλολογίας, ἥτις ἐν τινι μέτρῳ θὰ ἠδύνατο νὰντικαταστήσῃ τὴν παλαιάν. Δὲν μαινόμεθα δὲ ὥστε νὰ προτείνωμεν νὰ ῥιφθῇ σήμερον εἰς τὴν θάλασσαν ἡ μετὰ τοσούτων ἐτῶν ἀγῶνας διαπλασθεῖσα γραφομένη γλῶσσα, ἥτις οὐ μόνον τὸ σύμπαν ἔθνος συνδέει καὶ πᾶσαν ἔννοιαν ἐπαρκῶς ἐκφράζει, ἀλλὰ καὶ τοὺς μέχρι τοῦδε πνευματικοὺς ἀγῶνας τῶν ἀξιολογωτάτων νέων Ἑλλήνων περιέχει.

Ὅ,τι νομίζομεν δυνατὸν νὰ γίνῃ ἄνευ βλάβης εἶνε τόδε: νὰ μὴ προβαίνωμεν *καθαρίζοντες καὶ ἀφαιροῦντες ἐκ τῆς γραφομένης ὅ,τι ἐν αὐτῇ ὑπολείπεται γνωστὸν τοῖς πολλοῖς* καὶ διαρκῶς ἐπαναφέροντες τοὺς ἀρχαίους τύπους τῆς εὐκτικῆς, τοῦ ἀπαρεμφάτου, τοῦ ἁπλοῦ μέλλοντος κτλ. μηδὲ τὰς ἀρχαίας συντάξεις π.χ. τὴν γενικὴν ἀπόλυτον ἐπὶ τῶν διαφορωτάτων αὐτῆς σχέσεων, τὴν ἔλξιν κτλ. ὅσα οὐ μόνον παντάπασιν ἄγνωστα τοῖς πολλοῖς εἶνε ἀλλὰ καὶ περιττά· δεύτερον νὰ καταστήσωμεν τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν ὑποχρεωτικήν, ὥστε τὸ μέγιστον μέρος τοῦ λαοῦ καὶ ἐν τῷ σχολείῳ νὰ μάθῃ νὰ ἐννοῇ καὶ μεταχειρίζηται ὁπωσδήποτε τὴν γραφομένην γλῶσσαν καὶ κατόπιν ἐν τῷ βίῳ· καὶ τρίτον ἐπιμεληθέντες τῆς δημώδους γλώσσης νὰ φροντίζωμεν νὰ παραλαμβάνωμεν ἐκ ταύτης ἐξακριβωθείσης εἰς τὸν γραπτὸν λόγον ὅ,τι ἡ πεῖρα διδάξῃ ἡμᾶς ὅτι εἶνε χρηστὸν καὶ δυνατόν. Διότι ἀνάγκη νὰ ἐνθυμώ-

μεθα πάντοτε τὸ ὑπὸ σοφοῦ τινος ῥηθέν, ὅτι μέχρι τοσούτου μόνον ἡ γραφομένη γλῶσσα μένει ζῶσα καὶ ἀναπτύσσεται, ἐφ' ὅσον ἀδιάκοπον ῥεῦμα ἐκ τῆς γραφομένης εἰσβάλλει εἰς τὴν λαλουμένην καὶ ἐκ ταύτης εἰς τὴν γραφομένην. Ἄλλως ἀποστεροῦται μὲν ἡ γραφομένη ἀεὶ μένουσα ἀμετάβλητος καὶ τελευταῖον διαφθείρεται ὡς ὕδατα λιμνάζοντα, λαμβάνει δ' ἰδίαν ὁδὸν ἡ λαλουμένη καὶ οὕτως ἀντὶ μιᾶς παράγονται δύο γλῶσσαι. Τοῦ δυστυχήματος δὲ τούτου εἴπερ τινὲς ἄλλοι ἡμεῖς ἐν τῷ μακρῷ ἱστορικῷ ἡμῶν σταδίῳ πικροτάτην ἐλάβομεν πεῖραν.

Ἂν λοιπὸν φιλοτιμώμεθα καὶ τὰ στόματα τῶν καταβοώντων τῆς ἁπλῆς νέας Ἑλληνικῆς ὅ,τι κεν ἐπ' ἀκαιρίμαν ἔλθῃ γλῶτταν νὰ βύσωμεν καὶ τὴν γραφομένην ἡμῶν γλῶσσαν ἀπὸ τῆς ἀπολιθώσεως νὰ προφυλάξωμεν, καθήκον ἀπαραίτητον ἔχομεν νὰ μὴ ἀναβάλωμεν πλέον, ἀλλὰ νὰ ὁρμήσωμεν ἐπὶ τὴν σπουδὴν καὶ ἔρευναν τῆς δημώδους Ἑλληνικῆς, καθ' ὃν ἐξεθήκαμεν τρόπον, πεποιθότες ὅτι ἔργον ἐθνικώτατον ἐπιτελοῦμεν.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 15 Μαρτίου 1883.

Γ. Ν. Χατζιδάκης.

Ο ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΙΕΡΕΥΣ

[Ἐπεισόδιον τοῦ ἐν Ἱσπανίᾳ ἐμφυλίου πολέμου].

Ὁ ἀγαθὸς πατὴρ ἔμελλε νὰ περατώσῃ μετὰ μικρὸν τὴν λειτουργίαν, ὅτε ἤγαγον αὐτῷ τοὺς αἰχμαλώτους. Ἐν ἀγρίᾳ τινὶ γωνίᾳ τῶν ὀρέων Ἀριχελούγγι βράχος βαθουλὸς, ὅπου γιγαντώδης συκῆ ἐνεπήγνυε τὸν συνεστραμμένον αὐτῆς κορμόν, ἀπετέλει εἶδος βωμοῦ κεκαλυμμένου—δίκην ἱερᾶς ὀθόνης—δι' ἀργυροκρόσσου καρλιστικῆς σημαίας. Δύω πήλινα ἱσπανικὰ σταμνία, ἀποτετριμμένα ἔχοντα τὰ χείλη, περιεῖχον τὸν πρὸς μετάληψιν χρησιμεύοντα οἶνον, ὁσάκις δὲ ὁ σκευοφύλαξ Μιχαὴλ, ὁ νεωκορῶν κατὰ τὴν λειτουργίαν, ἠγείρετο ὅπως ὑπηρετήσῃ, ἠκούοντο κροτοῦντα τὰ φυσέκια ἐν τῇ φυσεκιοθήκῃ αὐτοῦ. Πέριξ οἱ στρατιῶται τοῦ δὸν Καρόλου ἦσαν σιγηλῶς τεταγμένοι, τὸ πυροβόλον των ἀπὸ τοῦ ἀορτῆρος κρατοῦντες, καὶ γονυπετεῖς χαμαὶ ἐπὶ τοῦ λευκοῦ των σκούφου. Φλογερώτατος ἥλιος, ὁ κατὰ τὸ Πάσχα ἐν Ναβάρρᾳ ἥλιος, συνεκέντρου τὴν ἐκθαμβοῦσαν θερμότητα αὐτοῦ ἐν τῷ φλέγοντι καὶ ἀντηχοῦντι κοίλῳ ἐκείνῳ βράχῳ, ὅπου ὁ πτερυγισμὸς μόνον φκιοῦ κοσύφου διέκοπτεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰς ψαλμῳδίας τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ βοηθοῦ αὐτοῦ. Ὑψηλότερον, ἐπὶ τῆς ὀδοντωτῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, φρουροὶ ἵσταντο ὀρθοί, διαγραφόμενοι ἀκίνητοι ἐπὶ τοῦ γαλανοῦ οὐρανοῦ.

Παράδοξον θέαμα ἀπετέλει ὁ ὁπλαρχηγὸς οὗτος ἱερεὺς λειτουργῶν ἐν μέσῳ τῶν στρατιωτῶν του! Πῶς δὲ ἡ διπλῆ αὐτοῦ ὕπαρξις τοῦ ἱσπανοῦ ἱερέως ἀνεγινώσκετο ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας του! Εἶχεν ἐκστατικὸν τὸ ἦθος, τραχέα τὰ χαρακτηριστικὰ, τραχύτερα καθιστάμενα ὑπὸ τῆς ὀρειχαλκίνης χροιᾶς, οἵαν λαμβάνουσιν αἱ ἡλιοκαεῖς μορφαὶ τῶν ἐν ἐκστρατείᾳ στρατιωτῶν, ἀσκητικόν τι ἐξωτερικὸν ἄνευ ὠχρότητος, ἐξ οὗ ἔλειπεν ἡ σκιὰ τοῦ μοναστηρίου, ὀφθαλμοὺς μικροὺς, μαύρους, λαμπροτάτους, καὶ τὸ μέτωπον ὑπὸ μεγάλων διατεμνόμενον φλεβῶν, αἵτινες ἐφαίνοντο ὡς διὰ σχοινίων δένουσαι τὴν σκέψιν, προσηλοῦσαι αὐτὴν εἰς ἄκαμπτον πεῖσμα. Ὁσάκις ἐπτρέφετο πρὸς τοὺς περιισταμένους, ἀναπεπταμένας ἔχων τὰς χεῖρας, ὅπως εἴπῃ **Dominus vobiscum** διεφαίνετο ἡ στρατιωτικὴ στολὴ ὑπὸ τὸ ἐπιτραχήλιον, ἡ ἀκτὶς πιστολίου, ἡ λαβὴ καταλανικοῦ ἐγχειριδίου ὑπανεγείρουσαι τὸ συμπτυσσόμενον ἄμφιον. «Τί θὰ μᾶς κάμῃ;» διελογίζοντο μετὰ τρόμου οἱ αἰχμάλωτοι, καὶ ἀναμένοντες τὸ πέρας τῆς λειτουργίας ἀνεμιμνήσκοντο πασῶν τῶν ἀγρίων πράξεων, ἃς διηγοῦντο ὅτι διέπραξεν ὁ ὁπλαρχηγὸς ἱερεὺς, ἐφ' οἷς ἐξαιρετικὴν φήμην ἐκέκτητο ἐν τῷ βασιλοφρονοῦντι στρατῷ.

Ὡς ἐκ θαύματος τὴν πρωΐαν ἐκείνην ὁ πατὴρ εἶχεν ἐπεικεῖς διαθέσεις. Ἡ ἐν ὑπαίθρῳ ἐκείνη λειτουργία, ἡ νίκη τῆς παρελθούσης καὶ ἡ ἀγαλλίασις αὐτὴ ἡ ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα, ἣν βαθέως ἠσθάνετο ὁ παράδοξος οὗτος ἱερεύς, διέχεον ἐπὶ τῆς μορφῆς του ἀκτῖνά τινα χαρᾶς καὶ ἀγαθότητος. Ἅμα δὲ τῷ πέρατι τῆς λειτουργίας, ἐν ᾧ ὁ σκευοφύλαξ ἀφῄρει ἀπὸ τοῦ βωμοῦ τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ ἐνέκλειεν αὐτὰ ἐν μεγάλῳ κιβωτίῳ, φερομένῳ καθ' ὅλας τὰς ἐκστρατείας κατόπιν αὐτῶν ἐπὶ τῆς ῥάχεως ἡμιόνου, ὁ ἐφημέριος προὐχώρησε πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους. Ἦσαν δ' οὗτοι δώδεκα δημοκρατικοὶ καραβινοφόροι ἐξηπλωμένοι κατακεκμηκότες μεθ' ἡμέραν μάχης καὶ νύκτα ἀγωνίας ἐπὶ τοῦ ἀχύρου τῆς μάνδρας, ἐν ᾗ ἐνεκλείσθησαν μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν. Κίτρινοι ἐκ τοῦ φόβου, ἐκνευρισμένοι ἐκ τῆς πείνης, τῆς δίψης, τῆς κοπώσεως, συνεσφίγγοντο οἱ μὲν πρὸς τοὺς δὲ ὡς ἀγέλη ἐν αὐλῇ σφαγείου. Ἡ κατάμεστος χόρτου στρατιωτικὴ αὐτῶν στολὴ, ἡ ἐν ἀταξίᾳ σκευὴ αὐτῶν, ἡ κόνις ἡ κατακαλύπτουσα αὐτοὺς ὁλοκλήρους ἀπὸ τοῦ θυσάνου τῶν σκιαδίων των ἄχρι τοῦ ἄκρου τῶν κιτρίνων των ὑποδημάτων, τὰ πάντα συνετέλουν ὅπως τοῖς παράσχωσι τὴν οἰκτρὰν ἐκείνην τῶν ἡττημένων φυσιογνωμίαν, ἐν ᾗ ἡ ἠθικὴ ἀποθάρρυνσις καταμαρτυρεῖται ὑπὸ τῆς φυσικῆς κοπώσεως. Ὁ ὁπλαρχηγὸς ἐθεώρησεν αὐτοὺς μετὰ μικροῦ θριαμβευτικοῦ μειδιάματος. Δὲν δυσηρεστεῖτο βλέπων τοὺς στρατιώτας τῆς Δημοκρατίας τα-

πεινοὺς, πελιδνοὺς, ῥακενδύτους, ἐν μέσῳ τῶν καρλιστῶν καλῶς διαιτωμένων καὶ καλῶς ἐξωπλισμένων, ὀρεινῶν ἐκ Ναβάρρας καὶ Βασκίας, μελαγχρόων καὶ ξηρῶν ὡς ξυλοκεράτων...

— Viva dios, παιδιά μου, τοῖς εἶπεν ἁπλοϊκῶς, ἡ Δημοκρατία πολὺ ἄσχημα τρέφει τοὺς ὑπερασπιστάς της. Βλέπω ὅτι εἶσθε τόσον ἰσχνοὶ ὅσον οἱ λύκοι τῶν Πυρηναίων, ὅταν τὰ βουνὰ εἶνε χιονοσκέπαστα καὶ ἔρχονται εἰς τὴν πεδιάδα νὰ ὀσφρανθοῦν μυρωδιὰν κρέατος ἔμπροσθεν εἰς τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν... Ἀλλὰ πολὺ διαφορετικὰ τρέφονται οἱ στρατιῶται, οἱ ὁποῖοι ὑπηρετοῦν τὸν καλὸν ἀγῶνα. Θέλετε νὰ δοκιμάσετε; Ῥίψατε αὐτὰ τὰ ἀχρεῖα κασκέτα σας καὶ φορέσατε τὸν λευκὸν σκοῦφον... Μὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, ποὺ ἔχομεν σήμερα, ὅσοι θὰ φωνάξουν «Ζήτω ὁ βασιλεύς!» τοῖς χαρίζω τὴν ζωὴν καὶ τοῖς δίδω νὰ φάγουν ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι μου στρατιῶται.

Πρὶν ἀποπερατώσῃ τὸν λόγον ὁ ἀγαθὸς πατὴρ, ὅλα τὰ σκιάδια ἐξεσφενδονήθησαν εἰς τὸν ἀέρα καὶ αἱ κραυγαὶ «Ζήτω ὁ βασιλεὺς Κάρλος!—Ζήτω ὁ ὁπλαρχηγός!» ἀντήχουν εἰς τὸ ὄρος. Οἱ ταλαίπωροι! Ἐφοβοῦντο πολὺ τὸν θάνατον· ἦσαν δὲ τόσον δελεαστικὰ τὰ πλησίον αὐτῶν εὐωδιῶντα κρέατα, ὀπτώμενα ἐπὶ τῆς ἐσχάρας, ἐν μέσῳ τῶν βράχων! Νομίζω ὅτι οὐδέποτε ὁ μνηστὴρ τοῦ ἱσπανικοῦ θρόνου ἀνευφημήθη ἐνθουσιωδέστερον.

— Δόσετέ τους γρήγορα νὰ φάγουν, εἶπεν ὁ ἱερεὺς γελῶν. Ὅταν οἱ λύκοι φωνάζουν τόσον δυνατὰ, θὰ εἴπῃ ὅτι πεινοῦν τρομερά.

Οἱ καραβινοφόροι ἀπεμακρύνθησαν. Ἀλλ' εἰς ἐξ αὐτῶν, ὁ πάντων νεώτατος, ἔμεινεν ὀρθὸς ἐνώπιον τοῦ ἀρχηγοῦ, ἐν στάσει ὑπερηφάνῳ καὶ ἀποφασιστικῇ, ἀποτελούσῃ ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἐφηβικὴν αὐτοῦ μορφὴν καὶ τὸν λεπτὸν χνοῦν, τὸν μόλις χρωματισθέντα ἔτι, καλύπτοντα δὲ τὰς παρειὰς αὐτοῦ ὡς διὰ χρυσῆς κόνεως. Ὁ μανδύας, λίαν μακρὸς καὶ εὐρὺς πρὸς τὸ ἀνάστημα αὐτοῦ, ἐσχημάτιζε πτυχὰς ἐπὶ τῶν νώτων, ἐπὶ τῶν βραχιόνων, διὰ δὲ τῆς εὐρύτητός του ἐσμίκρυνεν ἔτι αὐτὸν, τὸν καθίστα ἔτι νεώτερον. Ἐνυπῆρχε πυρετὸς ἐντὸς τῶν μεγάλων ἐκείνων λαμπρῶν ὀφθαλμῶν, ὀφθαλμῶν Ἄραβος ἀναζωπυρουμένων ὑπὸ ἱσπανικῆς φλογός. Καὶ ἡ ἔντονος ἐκείνη φλὸξ δυσηρέστει σφόδρα τὸν ὁπλαρχηγόν.

— Τί θέλεις; τὸν ἠρώτησε.

— Τίποτε... Περιμένω ν' ἀποφασίσετε τί θὰ μὲ κάμετε.

— Ὅ,τι καὶ τοὺς ἄλλους συντρόφους σου. Δὲν εἶπα κανενὸς ὄνομα. Ἡ χάρις ἐδόθη εἰς ὅλους.

— Οἱ ἄλλοι εἶνε προδόται καὶ ἀνανδροι... Ἐγὼ μόνος δὲν ἐφώναξα τίποτε.

Ὁ ἱερεὺς ἐφρικίασε καὶ ἠτένισεν αὐτὸν κατὰ πρόσωπον.

— Πῶς ὀνομάζεσαι;

— Τόνιο Βιδάλ.

— Πόθεν εἶσαι;

— Ἀπὸ τὴν Πουισέρδα.

— Πόσων ἐτῶν εἶσαι;

— Δέκα ἑπτά.

— Δὲν ἔχει λοιπὸν πλέον ἄνδρας ἡ Δημοκρατία καὶ κατήντησε νὰ στρατολογῇ παιδάρια;

— Δὲν μ' ἐστρατολόγησαν, σεβασμιώτατε... Εἶμαι ἐθελοντής.

— Ἐεύρεις, παληόπαιδο, ὅτι ἔχω πολλὰ μέσα μὲ τὰ ὁποῖα εἰμπορῶ νὰ σὲ κάμω νὰ φωνάξῃς: Ζήτω ὁ βασιλεύς!

Ὁ νεανίσκος ἐποίησε ἐξαισίαν χειρονομίαν ἐκφράζουσαν: Σὲ προκαλῶ νὰ τὸ κάμῃς ἂν εἰμπορῇς!

— Προτιμᾷς λοιπὸν ν' ἀποθάνῃς;

— Ἑκατοντάκις.

— Καλά... θ' ἀποθάνῃς.

Τότε ὁ ἐφημέριος ἔνευσε καὶ ὁ ἐπὶ τῶν θανατώσεων ὀλαμὸς ἐλθὼν παρετάχθη περὶ τὸν καταδίκον, ἀτάραχον μείναντα. Τὴν ἐξαίσιαν ἐκείνην γεννναιότητα ἰδὼν ὁ ἀρχηγὸς κατελήφθη ὑπὸ ἐπιεικείας.

— Δὲν ἔχεις τίποτε νὰ μοῦ ζητήσῃς πρὶν ἀποθάνῃς;... θέλεις νὰ φάγῃς; θέλεις νὰ πίῃς;

— Ὄχι! εἶπεν ὁ νεανίσκος· ἀλλ' εἶμαι καλὸς καθολικὸς καὶ δὲν θέλω νὰ ἐμφανισθῶ ἐμπρὸς εἰς τὸν Θεὸν χωρὶς νὰ ἔχω ἐξομολογηθῆ.

Ὁ ἱερεὺς ἐφόρει εἰσέτι τὸ ἄμφιον αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπιτραχήλιον: «Γονάτισε», τῷ εἶπε, καθήσας ἐπὶ βράχου· ἀπομακρυνθέντων δὲ τῶν στρατιωτῶν, ὁ καταδίκος ἤρξατο ταπεινῇ τῇ φωνῇ ἐξομολογούμενος.

Ἀλλ' αἴφνης ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐξομολογήσεως τρομερὰ πυροβολήματα ἐκρήγνυνται κατὰ τὸ στόμιον τῆς κλεισωρείας.

— Εἰς τὰ ὅπλα! κραυγάζουσιν οἱ σκοποί.

Ὁ ὁπλαρχηγὸς ἀναπηδᾷ, διατάσσει, διανέμει τὰς θέσεις, διασκορπίζει τοὺς στρατιώτας του. Καὶ αὐτὸς δ' ἐδράξατο πλατυστόμου τουφεκίου, χωρὶς νὰ προφθάσῃ νὰ ἐκδυθῇ τὸ ἄμφιόν του, ὅτε στραφεὶς βλέπει τὸν νεανίαν γονυπετῆ ἔτι.

— Τί κάμνεις αὐτοῦ, σύ;

— Περιμένω νὰ μοῦ συγχωρήσετε τὰς ἁμαρτίας μου.

— Ἀλήθεια, εἶπεν ὁ ἱερεύς... σὲ εἶχα λησμονήσει.

Σοβαρῶς δ' ἐγείρει τὴν χεῖρα, εὐλογεῖ τὴν κλίνουσαν νεαρὰν ἐκείνην κεφαλήν· εἶτα, πρὶν ἀπέλθῃ, ζητῶν πέριξ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν ἐπὶ τῶν θανατώσεων ὀλαμόν, καὶ ἰδὼν ὅτι εἶχε διασπαρῇ ἐν τῇ ἀταξίᾳ τῆς ἐπιθέσεως, ἀπομακρύνεται κατὰ ἓν βῆμα, σκοπεύει τὸν εὐλο-

γηθέντα καὶ συγχωρηθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ κεραυνοβολεῖ αὐτὸν ἐκ τοῦ συστάδην.

[Alphonse Daudet] Α. Π. Κ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ Κυρία παρατηρεῖ μὲ λύπην της ὅτι τὸ γάλα, τὸ ὁποῖον τῇ φέρει καθ' ἑκάστην πρωΐαν ὁ γαλακτοπώλης περιέχει ἄφθονον ποσότητα ὕδατος καὶ παραπονεῖται διὰ τοῦτο.

— Τί γάλα εἶνε αὐτὸ ποὺ μοῦ φέρεις; αὐτὸ εἶνε ὅλο νερό . . .

— Τί νὰ κάμωμε, Κυρία; 'ξεύρετε, μ' αὐταῖς ταῖς ζέσταις πίνουν τόσο πολὺ κ' ἡ καϋμέναις ἡ ἀγελάδες! . . .

* * *

Μεταξὺ δύο δικαστῶν ἐν ξενοδοχείῳ πλησίον τοῦ δικαστηρίου.

Ὁ *πρῶτος*.— Ἄς κάμωμε γρήγορα, γιατὶ 'ς τὴ μία πρέπει νὰ εἶμαι 'ς τὴ θέσι μου.

Ὁ *ἄλλος*.— Στάσου δὰ νὰ πάρωμε καὶ τὸν καφέ.

Ὁ *πρῶτος*. — Ἐγὼ δὲν πίνω ποτὲ, γιατὶ μ' ἐμποδίζει νὰ κοιμηθῶ!

* * *

Ὁ κ. Χ* θέλει νὰ φαίνεται σοφὸς, καὶ ἔχει τὴν μανίαν νὰ καυχᾶται ὅτι γνωρίζει κατὰ βάθος πολλὰς ξένας γλώσσας.

Πρὸ ἡμερῶν εἷς φίλος του ἔρχεται πρὸς αὐτὸν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἕνα Ἄγγλον, μετὰ τοῦ ὁποίου πρόκειται νὰ διαπραγματευθῇ ὑπόθεσίν τινα, καὶ παρακαλεῖ τὸν Χ* νὰ τοῦ κάμῃ τὸν διερμηνέα.

— Νὰ σοῦ 'πῶ, λέγει οὗτος ἀταράχως, ἐγὼ 'ξεύρω νὰ ὁμιλήσω ἀγγλικὰ, ἀλλὰ δὲν τὰ καταλαβαίνω καθόλου.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἡ χαρὰ ἣν προξενοῦμεν εἰς τοὺς ἄλλους εὐφραίνει ἡμᾶς ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην χαράν.

Αἱ γυναῖκες ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς ἱσπανικὰς οἰκίας, αἵτινες ἔχουσι πολλὰς μὲν θύρας, ὀλίγα δὲ παράθυρα· πολὺ εὐκολώτερον εἶνε νὰ εἰσέλθῃ τις εἰς τὴν καρδίαν των ἢ νὰ ἴδῃ τὰ ἐν αὐτῇ συμβαίνοντα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν τῇ ἑστίᾳ τῶν αἱρέσεων Σκωτίᾳ ὑπάρχει θίασος τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν λεγομένην «Ἐλευθέραν Ἐκκλησίαν», ὅστις ἐν τῇ προσφάτῳ ἐκθέσει του περὶ ἠθικότητος καὶ θρησκείας διεβίβασε μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ πικρὰς ἐπιπλήξεις πρὸς τὴν Ἄνασσαν Βικτωρίαν. «Οἱ πιστοὶ ὑπήκοοι ψέγουσι τὴν Α. Μ. διότι βεβηλοῖ τὴν ἁγίαν Κυριακὴν, τὸ νέον τοῦτο εὐλογημένον σάββατον, οὐ μόνον *συρίττουσα* ἐνίοτε αὐτὴ, ἀλλὰ καὶ ἐπιτρέπουσα νὰ διέρχηται ἡ ἁτμάμαξα ἀπὸ Ἀβερδὴν εἰς Βαλλατὲρ ἵνα κομίσῃ τὰς νεωτάτας εἰδήσεις εἰς τὴν θερινὴν τῆς Ἀνάσσης ἔπαυλιν Βαλμοράλ. Ἕτερον παράπονόν των εἶνε τόδε· κατὰ παλαιὸν ἔθιμον οἱ γείτονες χωρικοὶ προειδοποιοῦντο περὶ τῆς ὥρας, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ παρελάσῃ ἡ βασιλικὴ ἁτμάμαξα, ἅπαντες δὲ ἐπέρρεον ἵνα προσκυνήσωσιν. Ἀπό τινος χρόνου ἡ ὥρα τηρεῖται μυστικὴ, αὐτοὶ δὲ καὶ αὐτοματῶς προσερχόμενοι κωλύονται ὑπὸ χωροφυλάκων.»

Δύο σπουδαιότατα σχέδια προετάθησαν ὅπως συναφθῶσιν οἱ σιδηρόδρομοι τῆς νήσου Σικελίας καὶ τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου· κατὰ τὸ πρῶτον μέλλει νὰ ὀρυχθῇ ὑποβρύχιος σῦριγξ καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσήνης· κατὰ τὸ ἕτερον, θὰ ζεύξῃ τὸν πορθμὸν μακροτάτη γέφυρα μετὰ πέντε ὀπῶν, ἐξ ὧν θὰ ἔχωσιν εὖρος αἱ μὲν τρεῖς 1000 μέτρων, αἱ δὲ δύο ἄκραι 500. Οἱ στῦλοι θὰ εἶναι ἐκ γρανίτου.

Διεθνὴς συγκροτεῖται ἀγὼν ζατρικίου ἐν Βιέννῃ, οὗ μετέσχον οἱ διασημότατοι παῖκται τῶν πεσσῶν. Εἰσὶ δ' οὗτοι κατ' ἐθνικότητα 2 Γάλλοι, 2 Ἄγγλοι, 4 Αὐστριακοί, 4 Γερμανοί, 3 Ἀμερικανοί, 1 Οὐγγρος, 1 Ῥῶσσος, καὶ 1 Πολωνός, ἐν ὅλῳ 18 ἀντίπαλοι. Τὸ πρῶτον βραβεῖον ἀποτελεῖται ἐξ 8000 φρ. εἰς ἃ ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας θέλει προσθέσει ἐκ τοῦ ἰδίου ταμείου 2,000 φλωρίνια.

Τὰ πρὸς δυσμὰς τῆς Τασμανίας κείμενα παρθένα δάση περιλαμβάνουσι δένδρα πελώρια. Ὑλοτόμοι διηγοῦνται ὅτι εἶδον εὐκαλύπτους 200 ποδῶν ἐχούσας ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἄχρι τοῦ πρώτου κλάδου, ἐν ὅλῳ δὲ 350 ποδῶν. Μέχρι τοῦ 1873 ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ ὄρους Οὐέλλιγκτων, 4 μίλλια μακρὰν τοῦ Hobart-Town, ὑπῆρχεν εὐκάλυπτος, ἧς ἡ περιφέρεια ἦτο ὀγδοήκοντα ἑξ ποδῶν, τὸ δὲ ὕψος ὑπερτριακοσίων.

Ἐν τούτοις ἡ αὐστραλιακὴ ἀποικία τῆς Βικτωρίας διατείνεται ὅτι ἔχει γιγάντεια δένδρα, καὶ μάλιστα τὸ ὕψιστον τῆς ὑφηλίου, ὅπερ εἶνε εὐκάλυπτος, εὑρισκομένη ἐν Fernshaw, ἐν τῷ διαμερίσματι τοῦ Dandeneng, ἔχουσα ὕψος 400 ποδῶν.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ